

T.C.
AHİR EVRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ZOOOTEKNİ ANABİLİM DALI

**KIRŞEHİR İLİNDE KÜÇÜKBAŞ HAYVAN
YETİŞTİRİCİLİĞİ YAPAN İŞLETMELERİN TEKNİK
VE EKONOMİK YAPILARININ BELİRLENMESİ**

GALİP ŞİMŞEK

YÜKSEK LİSANSTEZİ

KIRŞEHİR 2019

**T.C.
AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**KIRŞEHİR İLİ KÜÇÜKBAŞ HAYVAN
YETİŞTİRİCİLİĞİ YAPAN İŞLETMELERİNİN TEKNİK
VE EKONOMİK YAPILARININ BELİRLENMESİ**

GALİP ŞİMŞEK

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ZOOTEKNİ ANABİLİM DALI**

**DANIŞMAN
Prof. Dr. UFUK KARADAVUT**

KIRŞEHİR 2019

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma 25/06/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Zootekni Anabilim Dalı,
Biyometri ve Genetik Programında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Prof. Dr. Ufuk KARADAVUT

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

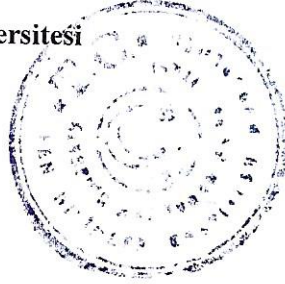
Ziraat Fakültesi

Doç. Dr. Aziz ŞAHİN

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Ziraat Fakültesi

Prof. Dr. Halil Barış ÖZEL

Bartın Üniversitesi

Orman Fakültesi

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğuna, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Galip ŞİMŞEK

20.04.2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 9/2 ve 22/2 maddeleri gereğince; Bu Lisansüstü teze, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi’nin aboneli olduğu intihal yazılım programı kullanılarak Fen Bilimleri Enstitüsü’nün belirlemiş olduğu ölçütlere uygun rapor alınmıştır.

**KIRŞEHİR İLİ KÜÇÜKBAŞ HAYVAN YETİŞTİRİCİLİĞİ YAPAN
İŞLETMELERİNİN TEKNİK VE EKONOMİK YAPILARININ
BELİRLENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Galip ŞİMŞEK

Ahi Evran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Haziran 2019

ÖZET

Bu çalışma Kırşehir ilinde bulunan küçükbaş hayvancılık yapan işletmelerin teknik ve ekonomik yapılarının belirlenmesi için yapılmıştır. Çalışmada materyal olarak Kırşehir ilinde aktif olarak faaliyette bulunan Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiricileri Birliği'ne üye olan işletmelerden örnekleme yolu ile belirlenen işletmelerde yapılmıştır. Kırşehir DKKYB verilerine göre 1352 adet küçükbaş hayvan işletmeciliği bulunmaktadır. Küçükbaş hayvan işletmeciliği yapılan işletmelerden 750 tanesi aktif olarak DKKYB'den destek almaktadır. Çalışmada tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak 174 işletme belirlenmiş ve yüz yüze görüşme metodu ile yapılan anketlerden elde edilen birincil veriler kullanılmıştır. Elde edilen veriler parametrik olmayan veriler olduğundan SPSS 22 paket programı yardımıyla Ki-Kare testi uygulanmıştır.

Sonuç olarak işletmelerin %61'inin ilkökul mezunu olduğu, %57'sinin sadece hayvansal üretim yaptığı, %64'ünün 16 yıl ve üzerinde hayvancılık faaliyetini sürdürdüğü, %85'inin küçük işletmelerden oluştuğu, %98'nin hayvanlara düzenli aşı yaptırdığı, %58'inde her yıl hastalık görüldüğü, %48'inin anlaşmalı bir veterinerden yardım aldığı ve hayvan besleme konusunda işletmelerin %55'inin veteriner veya ziraat mühendisinden yardım aldıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kırşehir, Küçükbaş Hayvancılık, Ki-Kare, Tarım İşletmeleri, Teknik ve Ekonomik Sorunlar

Sayfa Adedi:71

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Ufuk KARADAVUT

DETERMINATION OF TECHNICAL AND ECONOMIC STRUCTURES OF KIRŞEHİR PROVINCE SMALL RUMINANT BREEDING ENTERPRISES

Master of Science Thesis

Galip ŞİMŞEK

Ahi Evran University, Institute of Science

June 2019

ABSTRACT

This study was conducted to determine the technical and economic structures of small ruminant breeding enterprises. The study was carried out in the selected enterprises by sampling from the member companies of the Breeding Sheep and Goat Breeders Association which is actively operating in Kırşehir. According to DKKYB data, there are 1352 small ruminants. 750 of these small ruminants have active support. In this study, 174 enterprises were determined by using stratified random sampling method and primary data obtained from face-to-face interviews were used. Since the data obtained were nonparametric data, Chi-Square test was applied.

As a result, 61% of the breeders were primary school graduates, 57% had only animal production, 64% had been engaged in animal husbandry activities for 16 years or more, 85% had small enterprises, 98% had regular vaccination for animals, and 58% had each year, the disease was seen, 48% received assistance from a contracted veterinarian and 55% of the holdings in animal feeding received assistance from veterinary or agricultural engineers.

Keywords: Chi-square, Kirsehir, Agricultural Enterprises, Economic and Technical Structure

Paper number: 71

Supervisor: Prof. Dr. Ufuk KARADAVUT

ÖNSÖZ

Çalışmam boyunca her zaman tecrübe ve önerileriyle hayatıma yön veren, öğrendiğim her şeyi borçlu olduğum danışmanım Prof. Dr. Ufuk KARADAVUT' a

Yaptığım bütün çalışmalarda maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen her zorlukta arkamızda dağ gibi duran bizi bu günlere getiren hayattaki en büyük şansım BABAM ve Sevgili Aileme,

Çalışmam sırasında sabırla emeğini esirgemedен yanımda olan hayat arkadaşım Didem Hanım'a sonsuz teşekkür ederim.

Haziran,2019

Galip ŞİMŞEK

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	v
ÇİZELGELER DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR	ix
1. GİRİŞ	1
2. LİTERATÜR ÖZETLERİ	5
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	15
3.1. MATERYAL	15
3.2. YÖNTEM	19
3.2.1 Verilerin Toplanmasında Uygulanan Yöntem	19
3.2.2. Veri Toplama Aşamasında Kullanılan Yöntem	20
4. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	25
4.1. TANIMLAYICI İSTATİSTİK ANALİZLERİ VE DAĞILIM GRAFİKLERİ.....	25
4.1.1.Cinsiyet	25
4.1.2.Yaş	26
4.1.3.Eğitim.....	28
4.1.4. İşletmelerin Faaliyet Alanı.....	30
4.1.5. İşletmelerin Arazi Varlığı	31
4.1.6. İşletmelerin Faaliyet Süresi.....	33
4.1.7. İşletmelerin Büyükbaş Hayvan Varlığı	34
4.1.8. İşletmelerin Küçükbaş Hayvan Varlığı	36
4.1.9. İşletmelerin Kanatlı Hayvan Varlığı	38
4.1.10. İşletmelerde Aileden Çalışan Kişi Sayısı	39
4.1.11. İşletmelerde Çalışan Ücretli İşçi Sayısı	41
4.1.12. Hayvanlara Aşı Yaptıran İşletme Oranları ve Aşı Türleri	42
4.1.13. Hayvanları Meraya Çıkaran İşletmeler ve Merada Kalma Süreleri.....	44
4.1.14. Anızla Otlama Yapan İşletmeler ve Anız Türleri	47
4.1.15. Hayvanlarında Hastalık Tespit Edilen İşletmeler ve Hastalık Türleri	49

4.1.16. Anlaşmalı Veterineri Olan İşletmeler	51
4.1.17. İşletmelerin Aylık Hayvan Hastalıkları Maliyeti	52
4.1.18. İşletmelerin Hayvan Hastalıklarını Önleme Yöntemleri	54
4.1.19. İşletmelerin Hayvancılık ve Besleme Konusunda Bilgi Aldığı Yerler	56
4.1.20. İşletmelerin Aylık İlaç ve Yem Maliyetleri	59
4.1.21. Yem Bitkisi Yetiştiren İşletmeler ve Yetiştirdikleri Bitki Türleri	62
5. SONUÇ	65
KAYNAKÇA	67
ÖZGEÇMİŞ	71

ÇİZELGE DİZİNİ

Çizelge 1.1 Kırşehir'deki Küçükbaş Hayvan Sayısı (2013-2016).....	3
Çizelge 3.1 Anket Uygulaması Yapılan İlçeler ve İşletme Sayıları.....	19
Çizelge 3.2 İşletmelerin tabakalara göre örnek sayısı ve yüzdeler dağılımları.....	20
Çizelge 3.3 İki Nitel Değişkenin Bağımsız Gözlemlerinin Sınıflandırılması.....	23
Çizelge 4.1.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Ki-Kare Sonuçları.....	27
Çizelge 4.1.2. Katılımcıların Yaş Grubuna Göre Ki-Kare Sonuçları	28
Çizelge 4.1.3. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Ki-Kare Sonuçları	30
Çizelge 4.1.4. İşletmelerin Faaliyet Alanına Göre Ki-Kare Sonuçları	32
Çizelge 4.1.5. İşletmelerin Arazi Varlığına Göre Ki-Kare Sonuçları	33
Çizelge 4.1.6. İşletmelerin Faaliyet Süresine Göre Ki-Kare Analiz Sonuçları.....	35
Çizelge 4.1.7. İşletmelerin Büyükbaş Hayvan Sayısına Göre Ki-Kare Sonuçları	36
Çizelge 4.1.8. İşletmelerin Küçükbaş Hayvan Sayısına Göre Ki-Kare Sonuçları	38
Çizelge 4.1.9. İşletmelerin Kanatlı Hayvan Varlığına Göre Ki-Kare Sonuçları.....	39
Çizelge 4.1.10. Aileden Çalışan Kişi Sayısına Göre Ki-Kare Sonuçları	41
Çizelge 4.1.11. Ücretli Çalışan Kişi Sayısına Göre Ki-Kare Sonuçları.....	43
Çizelge 4.1.12. Hayvanlara Aşı Yaptıran İşletme Sayısına Göre Ki-Kare Sonuçları.....	44
Çizelge 4.1.13. Hayvanları Meraya Çıkararak İşletmelerin Ki-Kare Sonuçları	46
Çizelge 4.1.14. Hayvanların Merada Kalma Süresine Göre Ki-Kare Sonuçları.....	48
Çizelge 4.1.15. Hayvanları Anızla Otlama İşletmelerin Göre Ki-Kare Sonuçları....	50
Çizelge 4.1.16. Anlaşılabilir Veterineri Olan İşletmelere Göre Ki-Kare Sonuçları.....	53
Çizelge 4.1.17. Aylık Hayvan Hastalıkları Maliyetine Göre Ki-Kare Sonuçları.....	54
Çizelge 4.1.18. Hayvan Sağlığı İçin Bilgi Alan İşletmelere Göre Ki-Kare Sonuçları.....	56
Çizelge 4.1.19. Hayvan Besleme İçin Bilgi Alan İşletmelerin Ki-Kare Sonuçları... ..	58
Çizelge 4.1.20. Hayvancılık İçin Bilgi Alan İşletmelere Göre Ki-Kare Sonuçları... ..	59
Çizelge 4.1.21. İşletmelerin Aylık Yem Maliyetine Göre Ki-Kare Sonuçları.....	61
Çizelge 4.1.22. İşletmelerin Aylık Yem Maliyetine Göre Ki-Kare Sonuçları.....	62
Çizelge 4.1.23. Kendi Yem Bitkisini Yetiştiren İşletmelere Göre Ki-Kare Sonuçları.....	64

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Boztepe ilçesinde anket uygulaması yapılan yetiştirici	15
Şekil 3.2. Boztepe ilçesinde anket uygulaması yapılan yetiştirici	16
Şekil 3.3. Boztepe ilçesinde anket uygulaması yapılan yetiştirici	16
Şekil 3.4. Kaman ilçesinde anket uygulaması yapılan yetiştirici	17
Şekil 3.5. Merkez ilçesinde anket uygulaması yapılan yetiştirici	17
Şekil 3.6. Kaman ilçesinde anket uygulaması yapılan yetiştirici	18
Şekil 3.7. Kaman ilçesinde anket uygulaması yapılan yetiştirici	18
Şekil 4.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları	25
Şekil 4.2. Katılımcıların Yaş Grubuna Göre Dağılımları	27
Şekil 4.3. Katılımcıların Eğitime Göre Dağılımları	28
Şekil 4.4. İşletmelerin Faaliyet Alanına Göre Dağılımları	30
Şekil 4.5. İşletmelerin Arazi Varlığına Göre Dağılımları	32
Şekil 4.6. İşletmelerin Faaliyet Süresine Göre Dağılımları	33
Şekil 4.7. İşletmelerin Büyükbaş Hayvan Varlığına Göre Dağılımları	35
Şekil 4.8. İşletmelerin Küçükbaş Hayvan Varlığına Göre Dağılımları	37
Şekil 4.9. İşletmelerin Kanatlı Hayvan Varlığına Göre Dağılımları	38
Şekil 4.10. İşletmelerin Aileden Çalışan Kişi Sayısına Göre Dağılımları	40
Şekil 4.11. İşletmelerin Ücretli İşçi Sayısına Göre Dağılımları	41
Şekil 4.12. Hayvanlara Aşı Yaptıran İşletme Dağılımları	43
Şekil 4.13. İşletmelerde Hayvanlara Uygulanan Aşı Çeşitleri	44
Şekil 4.14. Hayvanları Meraya Çıkaran İşletmelerin Dağılımları	45
Şekil 4.15. Hayvanların Merada Kalma Sürelerine Göre Dağılımları	46
Şekil 4.16. Anızla Otlama Yaptıran İşletmelerin Dağılımları	48
Şekil 4.17. Anızla Otlama Yaptıran İşletmelerin Kullandığı Anız Türleri	48
Şekil 4.18. Hayvanlarda Hastalık tespit Eden İşletmelerin Dağılımları	49
Şekil 4.19. Hayvanlarda Tespit Edilen Hastalık Türleri	50
Şekil 4.20. Anlaşmalı Veterineri Olan İşletmelerin Dağılımları	51
Şekil 4.21. İşletmelerin Aylık Hayvan Hastalıkları Maliyeti Dağılımları	53
Şekil 4.22. İşletmelerin Hayvan Hastalıklarını Önleme Yöntemleri	54
Şekil 4.23. Hayvan Sağlığı İçin İşletmelerin Bilgi Aldığı Yerler	55
Şekil 4.24. Hayvan Besleme Konusunda Bilgi Alan İşletmeler	57
Şekil 4.25. Hayvancılık Konusunda Bilgi Alan İşletmeler	58
Şekil 4.26. İşletmelerin Bilgi Almak İstedikleri Konular	59
Şekil 4.27. İşletmelerin Aylık Yem Maliyelerine Göre Dağılımları	60
Şekil 4.28. İşletmelerin Aylık İlaç Maliyelerine Göre Dağılımları	61
Şekil 4.29. Kendi Yem Bitkisini Yetiştiren İşletmelerin Dağılımları	63
Şekil 4.30. İşletmelerin Yetiştirdiği Bitki Türleri Dağılımı	63

SİMGELER VE KISALTMALAR

%	:	Yüzde
da	:	Dekar
kg	:	Kilogram
km	:	Kilometre
p	:	Önemlilik Derecesi
yy	:	Yüzyıl
GTHB	:	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
DKYYB	:	Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
GSÜD	:	Gayri Safi Üretim Değeri
GSH	:	Gayri Safi Hâsıla

1. GİRİŞ

Küçükbaş hayvancılık faaliyeti et, süt, deri, tiftik, kıl, yapağı gibi ürünlerin elde edildiği bir yetiştiricilik alanıdır. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde bitkisel üretime uygun olmayan yerler, anız, nadas alanları ile meralar değerlendirilir. Orta iklim kuşağında yer alan Türkiye'nin yeryüzü şekillerine bağlı olarak özellikle çayır ve meraların küçükbaş hayvan yetiştiriciliğine oldukça elverişli olması tüm bunlarla birlikte kırsal kesimdeki ailelerin et tüketim alışkanlıkları gibi özellikleri ile küçükbaş hayvan yetiştiriciliği faaliyeti için uygun bir ülke konumuna getirmiştir. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği bitkisel üretime elverişli olmayan bölgelerde meraların kullanılması yönünden oldukça önemlidir. Çünkü et, süt, yapağı gibi temel ihtiyaçların karşılanmasında bu bitkisel üretime elverişli olmayan alanlar değerlendirilmiş olmaktadır.

Küçükbaş üretimde et, yapağı ve süt gibi kombine ürün alınmaktadır. Koyun ve keçi sütü tarım işletmelerinin önemli bir gelir kaynağını, yapağı ise dokuma sanayisinin ana hammaddesini sağlamaktadır (Şahin ve Yıldırım, 2002). Küçükbaş tarım işletmelerinin ekonomik getirisi göreceli olarak düşük olmakla birlikte, kaynakların doğru kullanılması ile küçükbaş hayvan işletmelerinin varlığı korunabilir ve arttırılabilir. Küçükbaş tarım işletmelerinin üretim maliyetlerini karşılayabilecek bir maddi kazançta sahip olmaları gerekmektedir. Karlılığı etkileyen başlıca faktörler arasında yem masraflarının azaltılması ve hükümet destekleri gereklidir (Güneş, 2002).

Küçükbaş hayvancılık faaliyeti bu avantajı ile az sermayeli küçük ölçekli işletmelere de iş gücünü değerlendirme fırsatı vermektedir. Ayrıca kırsaldan kent merkezlerine doğru olan göçün azaltılmasında da katkıda bulunması açısından önemli bir yer tutmaktadır (Şahin ve Yıldırım, 2002). Neredeyse bütün ülkelerde ve Türkiye'de koyun keçi gibi küçükbaş hayvan ürünleri ciddi anlamda ekonomik önem taşımaktadır. Ekonomik değerinin de ötesinde hem lezzet hem de sağlık açısından küçükbaş hayvan ürünleri sevilen ve her zaman müşterisi olan değerli gıda maddeleridir. Koyun, keçi sütü, yoğurdu, peyniri, eti bakımından ekonomik getirisi oldukça yüksektir.

Dünya ülkelerinin alternatif ürünler denemesi ve kullanmaya başlaması küçükbaş hayvancılığın önemini etkilemiştir. Örneğin; tekstilde yapay elyafların kullanılması yapağı, yün, kıl gibi verimlerin pazarını etkilemiştir. Süt sığırcılığı küçükbaş hayvan yetiştiriciliğindeki süt pazarını ve tavuk, domuz gibi yetiştiricilikler de alternatif olarak et pazarını etkilemiştir. Türkiye'deki küçükbaş işletmeleri de bu alternatif kaynaklardan etkilenmiş küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin öneminin azaldığı yönünde bir kanı oluşmuş ve bununla birlikte küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde üretimde ve pazarda yaşanan sorunları kabullenme eğilimi başlamıştır.

Türkiye'de yapılan küçükbaş hayvan yetiştiriciliği diğer ülkelerde yapılan işletmeciliklerden hem ekolojik hem de coğrafi özelliklerin de etkisiyle farklılıklar göstermektedir. Türkiye'de küçükbaş hayvan yetiştiriciliği temel benzerliklerinin yanı sıra coğrafi bölgelerine göre belirgin farklılıklarından bahsedilebilir. Benzerlikler genel olarak temel işletmelerin küçük ve dağınık olması üzerinde yoğunlaşmıştır. Küçükbaş hayvancılığın büyük kısmını koyun yetiştiriciliği oluşturmaktadır ve buna bağlı olarak küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde meraların önemli yeri vardır. Bu sebeple küçükbaş hayvan işletmeciliğinin karlı yapılabilmesi için yeterli kapasitede ağılların bulunmasının yanı sıra kaba yem büyük bir kısmının elde edilmesi için yeterli mera arazisi ve yem bitkisi kültürüne ihtiyaç vardır.

İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak bölümünde yer alan Kırşehir 6530 km² yüzölçümü ile ülke topraklarının binde 8'ini, İç Anadolu Bölgesi topraklarının yüzde 2,9'unu oluşturmaktadır. Alan bakımından 53. İl olma özelliğini taşımaktadır. Kırşehir 38°50'-39°50' Kuzey enlemleri, 33°30'-34°50' Doğu boylamları arasında yer alır. Ortalama 1000 m. yüksekliğe sahip geniş bir yayla görünümünde olan İlin denizden yüksekliği 985 metredir. İl topraklarının; % 18,3'ü ova, % 17,2'si ise yüksekliği 1500 metreyi aşmayan dağlardan oluşmaktadır.

Doğal bitki örtüsü bozkır olan Kırşehir, genel yüzölçümünün % 2'si kadar ormanlık alan içerir. Yağış rejiminin düzensizliği ve insan faktörü nedeniyle eski çağlardan beri sahip olduğu ormanlık alan yapısını kaybeden Kırşehir ili, günümüzde İç Anadolu Bölgesi'nin bozkır kuşağında yer alır. Tek yıllık çayır otları bitki örtüsü

bozkıra hakim iken bölgede aşırı hayvan otlatma ve doğal otlakların zaman içinde tarım amacıyla kullanılmaya başlaması ile alfa otu (yakar otu) gibi otsu türlerin azalmasına sebep olmuştur.

Türkiye'deki cayır ve meraların koyun ve keçi yetiştiriciliğine uygun olması ve kırsal kesimde yaşayan bireylerin tüketim alışkanlıkları gibi faktörler, küçükbaş hayvan yetiştiriciliğini cazip hale getirmiştir (Koca, 2014). Hayvancılık sektörü, bireylerin sağlıklı ve dengeli beslenmede olduğu gibi kırsal ve ekonomik olarak kalkınmada da önemli görevler almış olduğundan bu sektörün önemli bir faaliyet alanı olan küçükbaş hayvan yetiştiriciliği üreticilere birçok yönden faydalar sağlamaktadır (Karadaş, 2017). Kırşehir'de büyükbaş hayvancılık kadar küçükbaş hayvancılık da ön plandadır. Ancak kanatlı hayvancılık ve balıkçılık yeterince yer bulamamıştır. Meşe ormanlarının yer aldığı Çiçekdağı ve Akçakent gibi bazı ilçelerde düşük oranda arıcılık yapıldığı da görülmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Kırşehir geneli toplam küçükbaş sayısı 2013 yılında 205510 adet iken, 2016 yılına gelindiğinde %6,72'lik bir artış göstererek 219317 adet'e yükselmiştir. Artışın ağırlıklı olarak koyun ve keçi varlığının artışından kaynaklandığı görülmektedir. Tiftik keçisi miktarında ise ciddi azalışın olduğu görülmektedir. Tiftik keçisi yetiştiriciliği, Kırşehir ekolojisine uygun olmadığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Çizelge 1.1 Kırşehir Küçükbaş Hayvan Varlığı (2013-2016)

Yıl	Koyun (Merinos)	Koyun (Yerli)	Keçi (Kıl)	Keçi (Tiftik)	Toplam
2013	7.432	173.184	24.697	197	205510
2014	8.107	167.536	24.810	199	200652
2015	8.124	181.476	29.120	177	218897
2016	8.005	182.535	28.722	55	219317

Kaynak: TÜİK (2017)

Kırşehir ili küçükbaş hayvan sayısı bakımından çevre illere göre önemli bir yer edinmesine rağmen, istenilen düzeyde değildir. Bunun başlıca sebebi çevre faktörleri ve bakım besleme koşullarının istenilen düzeyde olmaması olarak

görülebilmektedir. Fakat verilen desteklemelerle ve yüksek verimli ırkların kullanılmasıyla bakım ve besleme koşullarının iyileştirilmesi sayesinde birim başına verimde önemli artışlar görülmektedir. Kırşehir ilinde hayvancılığının geliştirilmesi, bir taraftan mevcut meraların daha verimli hale gelmesine yönelik önlemlerin alınması, diğer yandan hayvancılık işletmelerinde yem bitkileri yetiştiriciliğine önem verilmesi başlıca tarım politikaları olmalıdır.

Kırşehir ilinde bulunan damızlık koyun keçi yetiştiricileri birliği verilerine göre 1352 adet küçükbaş hayvan işletmeciliği bulunmaktadır. Bu küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılan işletmelerden 750 tanesi aktif olarak destek almaktadır. Bu verilere göre Tabakalı Tesadüfî Örneklem Yöntemi örneklem yöntemi kullanılarak 174 işletme ile yüz yüze görüşme yöntemiyle anket çalışması yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada Kırşehir ilinde bulunan damızlık koyun ve keçi yetiştiricileri birliğine üye küçükbaş hayvan üretimi yapan işletmelerin teknik ve ekonomik yapılarının belirlenmesi sağlanmıştır. Bu araştırma ile küçükbaş hayvan işletmelerinin teknik ve ekonomik özelliklerini ortaya koyarak işletmelerin geliştirilmesini sağlamak amaçlanmıştır. Buna bağlı olarak il genelinde ileride yapılacak projeksiyon hakkında yol göstermiş olacaktır.

2. LİTERATÜR ÖZETLERİ

Açıl ve Demirci (1984), Yaptıkları çalışmada; Orta Anadolu koyunculuk ekonomisi ile ilgili araştırma yürütmüşlerdir. Koyunculuk üretim faaliyetinin temel girdilerinden 1966-1976 yılları arasında yem fiyatları 3,3 kat, çalışan ücretleri 2,7 kat, yapı malzemesi fiyatları 2,5 kat arttığını tespit etmişlerdir. Aynı dönemde koyun ürünlerinden üreticiye kalan gelirler koyun etinde 3,5 kat, canlı koyunda 4,4 kat, sütte 3 kat ve yapağıda ise 2,7 kat artmıştır. Sonuç olarak, koyun ve koyun ürünleri fiyatlarının gelişme seviyesinin bu üretim faaliyetinin devamlılığını sağlayacak yönde olduğu belirtilmiştir.

Karaca ve Ark., (1993), Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki koyun ve keçi yetiştiriciliği yapan işletmelerin yapısal özellikleri ve verimlilik durumlarını ortaya koymak amacıyla yürüttükleri çalışmada koyun ve keçi yetiştiriciliği işletmelerin genel özellikleri, besleme ve mera kullanımı, sürü yönetimi ve işgücü kullanımı, işletmelerin mevcut durumları gelir gider durumları ve yetiştiricilerin küçükbaş üretiminde bulunan tarım işletmeleri ile ilgili görüşlerine yer vermişlerdir. Sonuç olarak Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki koyun keçi yetiştiriciliği yapan işletmelerin sorunları ortaya konularak devletin meralar ve hayvancılık politikalarının iyileştirilmesi ile bölgede hayvancılığın daha iyi noktaya gelebileceğini belirtmişlerdir.

Sönmez ve Ark., (1995), Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nin geliştirdiği koyun türlerinin adaptasyon ve verimliliğini ortaya koymak için Batı Anadolu ve Trakya bölgesinde küçükbaş hayvancılığın yapısal özelliğini ve mevcut durumlarını saptamak amacıyla anılan bölgelerdeki koyun ve keçi üretimi yapan tarım işletmelerini incelemişlerdir. Araştırmada işletme sahibi çiftçilerin yaşı ve hane halkı sayısı, işletme genişliği, mera kullanım durumu, çoban sayısı, ağıl özellikleri, döl verimi ve gelişme özellikleri, kırkım dönemi gibi işletmelerin uygulamalarına yönelik özelliklerini belirleyen çalışma yürütmüşlerdir. Çalışma sonucunda araştırmaya konu olan bölgedeki koyun keçi yetiştiricilerinin doğru ve etkin eğitimlerle bilinçlendirilmesi yapıldığı takdirde hayvancılıktan elde edilen verimin artacağını savunmuşlardır.

Kaya (1997), Şanlıurfa İli merkez ilçesindeki küçükbaş hayvan işletmelerinde çalışmalar yürütmüştür. Yapılan çalışmanın sonucunda Şanlıurfa ilinde bulunan küçükbaş işletmelerinin ortalama gayri safi üretim değerini 495.714 TL olarak tespit etmişlerdir.

Geeta ark. (1999), Hindistan'ın Karnataka bölgesinde yürüttükleri çalışmada koyunculuk faaliyeti yapan işletmeleri ekonomik yönden incelemiştir. Araştırmanın sonucunda koyunculuk yapan işletmelerin yıllık ekonomik faaliyetleri hesaplanmış ve brüt kârlarının pozitif olduğunu tespit etmişlerdir.

Connoly (2000), İrlanda'nın koyun üretiminde ekonomik performansını araştırarak Avrupa'daki koyunculuk faaliyetlerinin de karşılaştırmasını yapmıştır. Çalışmasının sonucunda İrlanda'daki koyunculuk işletmelerinin % 75'inin koyunculuk faaliyeti için uygun olmayan alanlarda yoğunlaştığını belirtmiştir. Fransa, İngiltere, İspanya, Yunanistan ve İrlanda'nın toplam et üretiminin, Avrupa Birliği koyun eti üretiminin %86 'sına sahip olduğunu bildirmiştir.

Dellal (2000), Antalya ilinde küçükbaş hayvan işletmelerinde, kıl keçisi yetiştiriciliği yapan işletmelerin ekonomik yapısını ve planlamasını incelemiştir. İşletmelerin 4 farklı büyüklük gruplarına ayırdıktan sonra, işletmelerin yıllık faaliyet sonuçlarını inceleyerek, mevcut üretim çerçevesinde en uygun işletme organizasyonlarını tespit etmiştir. Çalışmaya göre işletmelerde kullanılan sermaye içinde çiftlik sermayesinin oranı %46,24 olduğu bildirilmiştir. İşletme sermayesi içindeki oranı %53,76 ve işletmelerin kullandığı ortaklık sermaye oranı ise %8,38 olarak tespit edilmiştir. İşletmelerin ekonomisi üzerindeki çalışmalar büyük işletmelerin küçük işletmelere oranla daha başarılı olduğunu göstermiştir.

Direk ve Ark., (2000), Konya merkez ve ilçelerinde tesadüfi örnekleme metoduna göre 45 işletmeden alınan verileri incelemiştir. Araştırmada Konya bölgesinin koşullarında en çok yetiştiriciliği yapılan koyun ırkının Akkaraman olduğunu, bunun yanında Merinos, Kıvırcık, Akkaraman Dağlıç, Akkaraman Merinos melezlerinin de yaygın olduğunu belirtmişlerdir. Sürülerin %63,6 sı anaç koyun, %21,17 toklu, %13,47 kuzu %1,26 koç olduğu bulunmuştur. Küçükbaş hayvan yetiştiricilerin genelde aile işletmesi olduğu ve basit yapıda koyunların

beslenmesinin anız ve meraya dayandığı, mevsim koşullarına bağlı olarak ise ek yemleme yapıldığını tespit edilmiştir.

Kaymakçı ve Ark., (2000), Koyun ve keçi yetiştiriciliğinin Türkiye ekonomisinde özel bir yeri olduğunu söylemişlerdir. Toplam et üretiminin % 24.75'i, süt üretiminin % 12.35'si, deri üretiminin % 63.18'inin küçükbaş hayvanlardan sağlandığı belirtmişlerdir. Yalnız küçükbaş hayvan üretiminde ve dallarında uygulanan olumsuz ekonomi politikaları gibi etkilerle, koyun ve keçi sayısında önemli düşüşleri ve buna bağlı olarak üretimdeki düşüşleri ortaya koymuşlardır. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin getirileri sadece gıda sektörü için değil aynı zamanda tekstil istihdama yaptığı katkı, iç ve dış ticaretteki önemi gibi konular dikkate alındığında, küçükbaş tarım işletmelerinin geliştirilmesi için gerekli önlemlerin alınmasının zorunlu olduğunu belirtmişlerdir.

Koyun (2001), Hatay ili merkez ilçesinde küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan işletmelerin teknik, ekonomik ve yapısal özelliklerini incelemiştir. Bölgedeki küçükbaş hayvan yetiştiricilerinin süt amaçlı %61,4'ü besi için %29,3'ü ve besi ve süt için üretim yapan işletmelerin ise %9,9'unu oluşturduğu belirtilmiştir. Yetiştiricilerin %30'u ağılda, %1,4'ü merada, %65,7'si ise ağıl ve merada, geri kalan %2,8 yetiştiricinin ise göçer hayvancılık yaptığı tespit edilmiştir.

Aydın ve Dellal (2001), Artvin İli küçükbaş tarım işletmelerinin yapısal özellikleri üzerine yaptıkları çalışmada, küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin genel olarak ekstansif yapıldığı, bölgenin doğal özelliklerine bağlı olarak küçükbaş ağıllarının yapımında ahşap malzeme kullanıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca çalışmada kışın hayvanların beslenmesinde ağırlıklı olarak kuru ot ile birlikte az miktarda arpa ve ticari yem verildiği belirtilmiştir.

Dellal ve ark. (2002), küçükbaş hayvan yetiştiriciliklerinin GAP bölgesindeki mevcut durumu incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre GAP bölgesinde küçükbaş tarım işletmeciliği yapanların %98,9'unun köylerde yerleşik olduğunu, yaylacılığın ise çok az olduğunu ortaya koymuştur. İşletmelerin hayvansal ürün olarak en çok süt elde ettiği ve %68,5'inin dışarıya pazarlandığı tespit edilmiştir.

Şahin ve Yıldırım (2002), Van İli Merkez İlçe' ye bağlı 12 köyden 63 küçükbaş hayvan işletmesi üzerinden çalışmalarını yürütmüşlerdir. Yüz yüze görüşme metodu ile anket uygulaması yapılan işletmeler tabakalı tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Veriler 1999–2000 yılları üretim dönemine aittir. Araştırma sonucuna göre işletmelerin karlılık değerleri ortaya konmuştur. Van'da küçükbaş hayvancılık yapan işletmelerin senelik üretim faaliyetlerini gelir gider açısından değerlendirmişlerdir. Bu çalışmanın sonucunda araştırmaya konu olan tarım işletmelerinin gelir kullanım düzeyleri belirlenmiş, işgücü yapıları ve karlılık oranları ve bazı ekonomik katsayıları tespit ederek önerilerde bulunmuşlardır.

Dağıstan (2002), Orta-Güney Anadolu Bölgesi'nde küçükbaş üretim yapan tarım işletmelerini incelemiştir. Bu işletmelerin küçükbaş hayvancılık üretim faaliyetinin ekonomik yapısı ve sorunları araştırmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, toplam sermayenin %95,18'ini öz sermaye, %4,14'ünü borçlar, %0,68'ini kira ve diğer paylardan meydana gelmiştir. Kullanılan sermaye içerisinde işletme sermayesinin oranı %41,57, çiftlik sermayesinin oranı ise %58,43, olarak tespit etmiştir. GSH değerinin %52'si küçükbaş hayvanların üretim faaliyetlerinden oluşmuştur. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde üretim masrafları içerisinde en büyük payın %32,05 ile işgücüne ait olduğu tespit edilmiştir. İşletme başarısında etkili olan faktörlerin, küçükbaş hayvan sayısı ve aile işgücü kullanımı olduğu görülmüştür, küçükbaş sayısının 50'nin üzerinde olmasını ve aile işgücünden daha fazla yararlanılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Bayramoğlu (2004) Konya ilinde süt sığırcılığı yapan işletmelerin ekonomik yapısını incelemiştir. Çalışmada işletmelerin rekabet edebilirliğini tespit etmenin yanında yıllık faaliyet sonuçları da irdelenmiştir. Besleme ve barınak koşullarının iyileştirilmesi, yüksek verimli ırk seçimi, gibi yöntemlerle bazı yerli ırk ve melez hayvanlarda verimin yükseltilmesi mümkün olabileceğini belirtmişlerdir.

Aksoyak (2004), 2000-2001 yıllarında Konya ili Sarayönü ilçesi küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan işletmelerin ekonomik analizlerini yapmıştır. Doğrusal programlama yöntemiyle tarım işletmelerinin en uygun ürün bileşiminde uygun gelire sahip işletme büyüklüklerini belirlemiştir. Araştırmada incelemeye alınan, 92 tarım işletmesi ve bu işletmelerden elde edilen veriler analiz edilmiştir. İncelenen

işletmelerde çiftçi aileleri ortalama 4,95 kişiden oluşmaktadır. Sarayönü küçükbaş hayvancılık işletmelerinin ortalama işletme arazi genişliği 242,54 dekadır. İşletmelerde kullanılan sermayenin %83,62'ni çiftlik sermayesi ve %16,38'ni ise işletme sermayesi oluşturmaktadır.

Aktürk (2005), Gökçeada'da küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan tarım işletmelerinin sosyo-ekonomik açıdan araştırmasını yapmıştır. Çalışmada, Gökçeada'daki işletmeler arasından basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile 49 işletmeden elde edilen verileri kullanmışlardır. İşletmelerin hayvancılıktan elde ettiği GSÜD' nin %78,62'si küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinden sağlanmaktadır. Ayrıca yapılan çalışmada işletmelerdeki gayri safi üretim değerinin %78,62'sinin ve brüt karın %90,26'sı da küçükbaş hayvancılıktan elde edildiği tespit edilmiştir.

Falangers ve McKissick (2006), çalışmalarını Amerika Birleşik Devletlerinin Georgia eyaletinin 159 yerleşim biriminden 140 tanesinde küçükbaş hayvan işletmeleri üzerinde yürütmüşlerdir. Küçükbaş hayvancılık işletmelerini ekonomik açıdan irdelemişler ve araştırmalarında 156.374 baş keçi bulunduğunu ve bunların toplam değerinin 12,5 milyon \$ olduğunu ve koyun mevcudunun 8.005 baş olduğunu bunların toplam değerinin ise 680.931 \$ olduğunu tespit etmişlerdir. Yaptıkları çalışmanın sonucunda koyun keçi yetiştiriciliği yapan işletmelerin toplam 21,7 milyon \$ gelir sağladığını tespit etmişlerdir. Bu gelir seviyesinin yapılan işletmelere paylaştırıldığında araştırılan bölgedeki işletmelerin küçük ölçekli işletmeler oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Dayan (2006), Van ili Gürpınar ilçesi Norduz Bölgesi'ndeki küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan tarım işletmelerinde Norduz koyunu üretimi yapan işletmelerin yapısal özelliklerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışma, 7 köyde bulunan 71 aile işletmesinde yüz yüze görüşme metodu ile anket çalışması yapılarak yürütülmüştür. Norduz koyunu bölge koşullarına çok iyi adaptasyon sağlamış yerli bir koyun tipidir. Bölgenin iklim koşulları ve hayvancılıkla uğraşan çiftçilerin eğitim seviyesinin düşük olması gibi çeşitli nedenlerden dolayı küçükbaş hayvancılık geleneksel yapısını devam ettirdiğini tespit etmişlerdir. Bölgede küçükbaş hayvancılık çoğunlukla küçük aile işletmelerinde, ailenin kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılmaktadır. İşletmelerdeki toplam Norduz koyun varlığı 13.905 baş civarında

olduğu görülmüştür. İşletme başına düşen Norduz koyun sayısının yaklaşık 196 baş olduğu belirlenmiştir.

Koyuncu ve Ark., (2006), Çanakkale KKYB ye üyesi keçi işletmelerinin yapısal ve teknik sorunları belirlemek için yaptıkları çalışmada, Çanakkale merkez ilçesine bağlı 9 farklı köyde bulunan 20 işletmede çalışma yapmışlardır. Yapılan çalışmada Saanen ve Maltız melezlerinin verim açısından kıl keçilerine oranla işletmelerde arttırılması gerektiğini savunmuşlardır. Özellikle ekstansif üretim yapan küçük aile işletmelerde fiziki alt yapının yetersizliğine bağlı olarak sağlık koruma takvimini önermişlerdir.

Bostancı (2006), Kırıkkale ilinde küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan tarım işletmelerinin yapısal özelliklerini incelemiştir. Yapılan çalışmada mera özellikleri, damızlık kullanım durumu, üretim sistemi, işletmelerdeki hayvan sayıları, sürü bileşimi, barınak özellikleri, kuzu büyütme dönemi uygulamaları, köyde ve merada ek yapılar, koç katım uygulamaları, su kaynağı, işgücü kullanma durumu, döl verimi özellikleri, sağlık koruma uygulamaları, kışın sürü idaresi, doğum uygulamaları, sağım dönemi uygulamaları, kırkım dönemi uygulamaları, işletmelerde yetiştirilen bitkisel ürünler ve yem kaynakları, koyun yetiştiriciliğiyle ilişkili sorunları irdelemişler ve sonuçta örgütlenmenin üretim için önemli bir faktör olduğunu belirtmiştir.

Paksoy (2007), Kahramanmaraş ili merkez ilçesinde süt üretimi için keçi yetiştiriciliği yapan tarım işletmelerinin ekonomik ve yapısal analizini yapmıştır. Küçükbaş hayvan işletmelerinin sorunlarını belirlemeye çalışmıştır. Mevcut sermaye içerisindeki arsa sermayesi oranını %48,99, işletme sermayesi oranını ise %51,01 olarak tespit etmiştir. Gayri safi üretim değerinin %85,3'nün hayvansal üretimden elde edildiği buna karşı %14,7'sinin bitkisel üretimden elde edildiği belirtilmiştir.

Peşmen ve Yardımcı (2008), tarımdaki istihdam oranlarının ABD'de %2,8 ve AB'de de %5 olduğunu belirtmişlerdir. Tarımın gayri safi milli hâsılası ülkemizde %14 iken, ABD ve AB'de sırasıyla %1,7 ve %1,9 olduğu ifade edilmiştir. Türkiye'de toplam 184.329.490 dekar arazinin %72,38'i hem bitkisel üretim hem de hayvancılık yapan işletmeler, %27,38'i yalnız bitkisel üretim yapan işletmeler,

%0,23'ü yalnız hayvancılık yapan işletmelerden oluştuğu tespit edilmiştir. Türkiye'de tarım ve hayvancılığın sorunların çözülmesinin oldukça zor olduğunun altını çizmişlerdir. Hayvancılığın ülkeye katma değer olarak sağladığı yüksek istihdam oranına bakıldığında hayvancılık sektörü ülkenin ekonomideki lokomotifi konumuna gelmiştir. Sanayi ile karşılaştırıldığında günümüzde bir kişiye istihdam için işletmeye düşen maliyet 80 bin dolar iken hayvancılıkta bir kişinin istihdamı için bunun beşte biridir. Yani aynı yatırımla sanayide bir kişi istihdam edilirken hayvancılık sektöründe 5 ile 9 kişi arasında istihdam sağlanabileceğini belirtmişlerdir. Çalışmada AB ile Türkiye hayvancılığının arasındaki ilişkide işletmelerin mevcut durumları yapısal özellikleri bakımından irdelenmiş ciddi farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Bilginturan ve ark, (2009), Burdur İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği'ne kayıtlı olan küçükbaş hayvan işletmelerinin, teknik, yapısal ve ekonomik özelliklerini incelemişlerdir. Bu amaçla 194 adet küçükbaş hayvan işletmesinde çalışma yapılmış ve bölgedeki küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan tarım işletmelerinin teknik, ekonomik, yapısal, yetiştirme ve ürün pazarlama gibi sorunlarını araştırmışlar ve sonuç olarak bölgedeki koyun yetiştiricilerinin ürün pazarlama, yapısal, teknik, ekonomik ve yetiştirme açısından sorunları olduğunu tespit etmişlerdir.

Günaydın, (2009), yaptığı çalışmada Türkiye'deki küçükbaş hayvan yetiştiren tarım işletmelerinin ekonomi politikasını araştırmıştır. Küçükbaş hayvan işletmeleri üzerindeki ekonomi politikasını irdelemiş ve hayvanların mera ve otlaklarda doğal vejetasyonu sonucunda insanların temel gıdası olan et ve süt ürünlerinin yanı sıra tekstil ürünleri gibi ekonomik getirilerini araştırmıştır. Dünyada 2007 yılında 1,1 milyar koyun olduğunu ve yaklaşık 8.9 milyon ton et üretildiği, ülkelere göre dağılımları incelendiğinde ise dünyanın en çok koyun yetiştirilen ülkesinin 172 milyonluk koyun varlığı ile Çin olduğu belirtmiştir. Türkiye'nin Dünya genelinde 9. sırada yer aldığı ve koyun varlığının anılan dönemde 25 milyon civarında olduğu görülmüştür. Türkiye'de 1980'li yılların başında koyun varlığı 48.6 milyon iken yanlış tarım politikaları, meraların azalması, ekonomik sorunlar sebebiyle koyun sayısının 25.5 milyona kadar gerilediğini ifade etmektedir. İklim değişikliği ve

küresel ısınma, küçük işletmelerin yeniden üretimi ve köylerden kentlere göçün durdurulması konusunda da çözüm olarak küçükbaş hayvancılık yapılması devlet politikalarının ana başlıklardan birini oluşturduğu belirtilmiştir.

Aktaş (2009), Konya ili Karapınar ilçesinde küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde tarım işletmelerinin ekonomik ve sosyal durumlarının incelemesini yapmıştır. Konya ili Karapınar ilçesinde bulunan 64 işletmeden toplanan veriler analiz edilmiştir. Çalışmaya konu olan işletmelerdeki koyunculuk faaliyetinin mevcut durumu ortaya koyarak araştırma kapsamında bulunan yörede küçükbaş yetiştiriciliğinin durumunun belirlenmesini sağlamıştır. Araştırma sonucunda mevcut iş gücünün kullanılmaması sebebiyle yabancı iş gücünün işletme maliyetlerini arttırdığı, özellikle küçükbaş hayvan varlığı 151 baştan az olan küçükbaş hayvan işletmelerinde ekonomik olarak karlılığın çok azaldığını ve faaliyetlerini uzun süre devam ettiremeyeceklerini tespit etmiştir.

Yetişir ve Dağ (2009), Konya ilinde faaliyet gösteren küçükbaş yetiştiriciliği yapan tarım işletmelerinin ekonomik ve yapısal sorunlarını incelemişlerdir. Araştırmada işletmelerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için nelerin yapılması gerektiği, işletmelerin mevcut durumlarında yaşanan ekonomik sorunların nedenleri ve çözüm önerileri irdelenmiştir. Çalışmanın sonucunda gelir düşüklüğü küçükbaş hayvancılıktan vazgeçme sebebi olabileceğini ifade etmişlerdir. Buna karşılık damızlık hayvan desteği verilmesi gerektiğini ve özellikle hayvancılığın bitmemesi için özendirilmesi gerektiğini tespit etmişlerdir.

Deniz (2009), Hakkâri’de bulunan küçükbaş hayvan işletmelerinin mevcut durumu Cobb-Douglas üretim yöntemi kullanılarak üretim faaliyetleri arasındaki yapılan çalışma ile işletmelerdeki ekonomik ilişkiler incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda küçükbaş hayvan işletmelerindeki en önemli sorunların yem fiyatlarının yüksek olması, sulama sorunu ve yem bitkileri üretiminde karşılaşılan problemler olduğunu tespit etmiştir.

Kumm (2009), İsveç’te 500 ve üstü küçükbaş hayvancılık yapan işletmelerin büyük ölçekli işletme olarak ifade edildiğini ve büyük ölçekli işletmelerin ticari olarak karlı olacağını belirtmiştir. Daha küçük çaplı işletmelerin ise İsveç

koşullarında ticari olarak karlı olabilmesi için üretim faktörlerini (bina, makine ve aile işgücü gibi) en düşük maliyetle oluşturması gerektirdiğini belirtmişlerdir. Eğer küçük ölçekli işletmeler en uygun üretim faktörlerini kullanmazlarsa ve desteklenmezlerse kar edemeyeceklerini belirtmiştir. Bütün bunlara rağmen İsveç'te küçükbaş hayvancılık yapan işletmelerin sadece %1 inden daha az bir kısmının 500 ve üzeri koyuna sahip olduğu neredeyse tamamının küçük işletmelerden oluştuğu bunun başlıca sebepleri ise çayır ve mera yetersizliği olduğu verimli alanlarda ise maliyetinin yüksek olması yanında ağıl fiyatlarının yüksekliği olarak gösterilmiştir.

Gezer (2010), Sivas il ve ilçelerinde bulunan küçükbaş hayvan işletmelerinin sosyal durumu, işletme yapısı, işletme büyüklüğü, alet donanım varlığı, yem bitkileri üretimi, yemleme, hayvanların bakım ve beslenmesi, sağım, sütün pazarlanması ve sağlık koruma ile ilgili küçükbaş üretim yapan işletmelerden veriler toplamıştır. Yaptığı çalışmanın sonucunda; araştırmaya konu olan bölgedeki işletmelerin hayvancılıkla ilgili her konuda teknik bilgi aldıkları ve sağlık koruma şartlarına uyduklarını tespit etmiştir.

Günlü ve Alaşan, (2010), Türkiye'deki keçi yetiştiriciliği yapan işletmelerin ve buna bağlı olarak keçi varlığının hızla azalmasının uygulanan yanlış ve yetersiz makroekonomik politikaların sonucu olduğunu belirtmişlerdir. Türkiye'nin ekonomik ve coğrafi şartlarının keçi yetiştiriciliği için oldukça uygun olmasına rağmen daha fazla ve etkin olarak kullanılmadığını vurgulayarak koyun keçi yetiştiriciliğinin gelişmesine yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur. Sürdürülebilir hayvancılık için ekosistem içerisindeki bozulmayı azaltmak ekonomik süreklilik ve çevre açısından korunmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Şahinli (2011), Konya ilinde küçükbaş hayvancılık yapan tarım işletmeleri ekonomik açıdan incelenmiş ve hayvancılık faaliyetinde etkili olan yapısal özellikler saptamaya çalışmıştır. Çalışma kapsamında yer alan işletmeler, 104 işletmeden veriler elde edilmiştir. Araştırma sonucunda küçükbaş üretim yapan tarım işletmelerinin GSÜD %44,71'i bitkisel üretimden, %55,29'u hayvansal üretimden oluşmuştur. Hayvansal üretimin ise %36,77'si koyunculuktan oluştuğu belirtilmiştir. Küçükbaş tarım işletmelerinin faaliyetine ait masraflar içerisinde en büyük masraf %63,47 ile yem iken, bunu %24,24 ile işçilik masraflarının takip ettiği belirtilmiştir.

Karakaya ve Kızıloğlu, (2014), Bingöl ilinde yaptıkları çalışmada tarım işletmeleri arasında hayvansal üretim yapan işletmelerin düzensiz olduklarını ifade etmişlerdir. Buna bağlı olarak hayvansal üretim yapan tarım işletmelerinin Bingöl ilinde ciddi bir örgütlenmeye ihtiyaçlarının olduğunu ortaya koyarak en uygun örgütlenme yapısını bulmak amacıyla Bingöl ilinde ve ilçelerinde küçükbaş üretim yapan tarım işletmelerin örgütlenmeye bakış açılarını ve tercih edilmesi gereken örgütlenme yapısını tespit etmeye çalışmışlardır. 203 küçükbaş üretim yapan tarım işletmesiyle çalışmalarını yürütmüşlerdir. İşletmelerin %58'inin Bingöl ili DKKYB'ye üye olduklarını %42'sinin ise herhangi bir tarımsal örgüte üye olmadıklarını tespit etmişlerdir. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan işletme sahiplerinin bilgi almak için yapılan toplantı ve eğitimlere katılma oranı bütün ilçeler katıldığında %55 olmuştur. İşletmecilerin en önemli sorunlarının %36 ile ürün pazarlaması ve hayvan sağlığı için gerekli veteriner hizmetlerine ulaşım güçlüğü olduğunu tespit etmişlerdir.

Keskin ve ark., (2017) yaptıkları çalışmada küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan işletmelerdeki yapısal sorunlara dikkat çekmişlerdir. Koyun ve keçi yetiştiricilerinin yetkililerden özellikle ürün pazarlama ve mera konusunda beklentilerinin olduğu belirlenmiştir. Pazarlama konusunda yetiştirici örgütlerinin etkin çalışması gerektiği sonucuna varmışlardır.

Karagöl ve Keskin, (2018), yaptıkları çalışmada küçükbaş hayvan üretimi yapan işletmeleri ekonomik ve yapısal olarak incelemişlerdir. Yaptıkları araştırmanın sonucunda göçer hayvancılık için; Türkiye'deki ailelerin değişik sebeplerle bu faaliyeti sonlandırdıklarını bu şekilde yapılan geleneksel yetiştiricilik uygulamasını sürdürenlerin sayısının her yıl daha da azalmakta olduğunu bildirmişlerdir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. MATERYAL

Çalışmada, Kırşehir ilinde aktif olarak çalışan ve küçükbaş hayvansal üretim yapan tarım işletmeleri materyal olarak kullanılmıştır. Kırşehir ilinde faaliyet gösteren küçükbaş hayvan işletmelerinin yapısal özelliklerinin incelendiği bu araştırmanın birincil verilerini işletme yöneticileri ve sahipleri ile yüz yüze görüşmek suretiyle yapılan anketlerle elde edilen orijinal nitelikli veriler oluşturmuştur. Anketler özgün şekilde hazırlanmış ve üreticilerden etkili ve verimli bilgi sağlayabilecek şekilde hazırlanan soru formlarından oluşmuştur.

Araştırma bölgesinin yapısal ve ekonomik bakımdan tanıtılmasını sağlayacak ve araştırma alanının genel yapısını ortaya koyacak ikincil veriler ise Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiricileri Birliği, Kırşehir Valiliği, Kırşehir Belediyesi ve İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünden temin edilmiştir.

Şekil 3.1. Boztepe ilçesinde anket uygulaması yapılan yetiştirici

Şekil 3.2.Boztepe ilçesinde anket uygulaması yapılan yetiştirici

Şekil 3.3. Boztepe ilçesinde anket uygulaması yapılan yetiştirici

Şekil 3.4.Kaman ilçesinde anket uygulaması yapılan yetiştirici

Şekil 3.5.Merkez ilçesinde anket uygulaması yapılan yetiştirici

Şekil 3.6.Kaman ilçesinde anket uygulaması yapılan yetiştirici

Şekil 3.7.Kaman ilçesinde anket uygulaması yapılan yetiştirici

3.2. YÖNTEM

3.2.1. Verilerin toplanmasında uygulanan yöntem

Araştırmanın materyalini Kırşehir ilinde küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan işletmeler oluşturmaktadır. Anket uygulaması yapılan işletmeler Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiricileri Birliği'ne olan kayıtları dikkate alınarak seçilmiştir. Akçakent ilçesi, Akpınar ilçesi, Boztepe ilçesi, Mucur ilçesi, Kaman ilçesi, Çiçekdağı ilçesi ve bu ilçelerle birlikte Kırşehir merkez ilçeye bağlı köyler olmak üzere toplam 7 ilçe ve köylerindeki işletmelerden rastgele seçilerek belirlenmiştir. Buna göre, bölgede küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan 174 adet işletme araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Örnekleme oluşturan ilçeler ve örnek hesaplama sayıları Çizelge 3.1' de gösterilmiştir. DKKYB'de kayıtlı olan toplam işletme sayısına göre örnek çekmede, Tabakalı Tesadüfî Örnekleme Yöntemi kullanılmıştır.

Çizelge 3.1 Anket uygulaması yapılan ilçeler ve işletme sayıları

Anket Uygulanan İlçeler	İşletme Sayısı
Akçakent	12
Akpınar	13
Boztepe	16
Çiçekdağı	32
Mucur	24
Kaman	37
Merkez İlçe	40
Toplam	174

Tabakalı Tesadüfî örnekleme yöntemi ile örnek sayısı aşağıdaki formül yardımı ile hesaplanmıştır(Güneş ve Arıkan, 1985).

$$n = \frac{(\sum N_h S_h)^2}{N^2 D^2 + \sum N_h S_h^2}$$

$$D^2 = \frac{d^2}{Z^2}$$

Formülde;

n: Örnek sayısı

N: Popülasyondaki işletme sayısı

N_h: h'inci tabakadaki işletme sayısı

S_h²: h'inci tabakanın varyansı,

z: Hata oranına göre standart normal dağılım tablosundaki z değerini ifade etmektedir.

Örnek hacminin belirlenmesinde %5 hata payı ile %95 güven sınırları içerisinde çalışılmıştır. İşletmelerin tabakalara göre alınan örnek sayıları ve bunların oransal dağılımları Çizelge 3.2'de gösterilmiştir.

Çizelge3.2. İşletmelerin tabakalara göre örnek sayısı ve oransal dağılımları

	0-45	46-75	76-100	101 ve üzeri	TOPLAM
Anket Sayısı	16	14	12	132	174
% dağılımı	9,19	8,04	6,89	75,88	100,00

3.2.2. Veri Toplama Aşamasında Kullanılan Yöntem

Bu çalışmada Kırşehir ili genelinde birebir görüşme yolu elde edilen birincil verilerin yanında çeşitli kurum ve kuruluşlardan elde edilen ikincil verilerde kullanılmıştır. Anket uygulaması için ulaşılan işletme sahipleriyle yapılan çalışma yüz yüze görüşme metodu ile uygulandığından öncelikle yetiştiricilere çalışmanın hedefi ve önemi anlatılmıştır. Güncel politikalardan kaynaklı endişelerin giderilmesi için yetiştiricilerin aleyhinde herhangi bir bilgi içermediği vurgulanmıştır. Bu şekilde çiftçilerin ankete katılımları sağlanmış hem de daha doğru cevaplar elde edilmiştir. Tüm bu açıklamalara ve bilgilendirmelere rağmen, bazı yetiştiricilerden istenilen her soruya cevap alınamamış bazıları ise doğrudan anket çalışmasına katılmaktan çekinmişlerdir.

30 sorudan oluşan bir anket hazırlanmış ve görüşme yapılan kişilere bu sorular sorulmuştur. Uygulanan ankette sorulan sorular şu şekildedir; görüşülen kişinin eğitim durumu, cinsiyeti, yaşı, işletmenin faaliyet alanları, işletmenin arazi varlığı/genişliği, işletmenin faaliyet süresi, üreticilere ait büyükbaş hayvan varlığı, işletmeye ait küçükbaş hayvan varlığı, aileden kaç kişinin tarımsal üretimde çalıştığı, işletmede ücretli işçi olarak çalışan sayısı, hayvanlara aşı yapılıp yapılmadığı

yapılıyorsa; hangi aşuların yapıldığı, hayvanların meraya çıkıp çıkmadığı; çıkıyorsa ne kadar süre çıktığı, anızla otlamanın yapıp yapılmadığı yapılyorsa; ne tür anızların kullanıldığı, hangi hastalıkların tespit edildiği, anlaşmalı veterinerin olup olmadığı, hayvanların aylık hastalık masrafları, hayvanların hastalıktan korunması için ne tür tedbirlerin alındığı, hayvanların hastalıktan korunmaları için bilgi alındıysa; bu bilgilerin nereden alındığı, hayvan besleme konusunda bilgi alındıysa; nereden alındığı, hayvancılık hakkında hangi konuda bilgi alınmak istendiği, aylık yem maliyeti, aylık ilaç maliyeti, işletme bitki yetiştiriyorsa bunu ek gelir için mi yaptığı yoksa beslemede kullanmak için mi yaptığı, hangi yem bitkisini yetiştirdiklerini, herhangi bir örgüt üyeliğine sahip olup olmadıkları, DKKYB'ye üye olmalarının sebebi, birliğin beklentilerini karşılayıp karşılamadığı soruları sorulmuştur.

Çalışmada her bir soru için, değişkenler arasında farklılığın olmadığı ve arada görülen farklılığın tesadüf olduğunu kabul eden temel hipotez; H_0 hipotezi ve değişkenler arasında görülen farklılığın tesadüf olmadığı incelenen değişkenlerin özelliklerinden kaynaklanan farklılıkların olduğunu kabul eden araştırma hipotezi; H_1 Hipotezi tanımlanmıştır.

Belli periyotlarla sınıflandırarak seriler oluşturulan anket verileri, içinde nominal olanlar için özelliklerine göre 1,2 gibi sayısal değerler verilerek anlamlı hale getirilip bilgisayara girilmiş ve SPSS 22 istatistik paket programı kullanılarak analizleri yapılmıştır. Ayrıca elde edilen veriler arasında görülen farklılığın anlamlı olup olmadığının belirlenmesi için aşağıda da ifade edilen Ki-kare test istatistiği kullanılmıştır. Ki-Kare test istatistiği şu eşitlik yardımı ile hesaplanmaktadır;

$$\chi_{hes}^2 = \sum_{j=1}^k \frac{(G_j - B_j)^2}{B_j}$$

Bu ifadede yer alan B beklenen değerleri ifade ederken G de gözlenen değerleri ifade etmektedir. Hesaplanan Ki-kare değerini önemliliğinin tespit edilebilmesi için ilgili değişken için belirlenen serbestlik dereceli ve %95 güvenirlikte Ki-kare tablo değerine bakılmış ve tablo değerinden büyük bulunan hesap değerleri istatistiksel olarak önemli olarak değerlendirilmiştir.

Niteliksel olarak belirtilen verilerin kullanıldığı Ki-kare testinin temelinde, gözlenen değişkenler (G) ile beklenen değişkenler (B) arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı yatar. Ayrıca, her ne kadar oranlar ve yüzdeler şeklinde verilmiş olan verilerde bu testin uygulanması olası değilse de, ölçümle belirtilen sürekli değişkenler belli bir dereceden az veya çok olarak nitelendirilerek Ki-kare testi uygulanabilir. Ki-kare testi, serbestlik derecesi (sd) ile karakterize edilir. Dağılımın ortalaması sd'ye ve varyansı ise sd'nin iki katına eşittir(Yazıcı, 2016).Ki-kare değerleri, sıfır ile artı sonsuz arasında değerler alır. Dağılım; küçük sd'lerinde basık olmasına rağmen sd arttıkça normal dağılıma yaklaşır(Yazıcı, 2016).

Ki-kare dağılımı, sürekli bir dağılımdır. Ki-kare dağılımı, genellikle iki bağımsız niteliksel kriteri test etmek için kullanılır. Sıfır hipotezi (H_0), iki kriterin bağımsız olduğunu; araştırma hipotezi(H_a) ise, iki kriterin arasında ilişki olduğunu ifade eder. İki nitel değişkene ait gözlemler, rastgele n hacimli bir örnekten alınır. Bir gözlemin seçimi, diğer gözlemin seçimini etkilemediği için gözlemlerin bağımsız olduğu söylenebilir. Söz konusu veriler, aşağıda belirtildiği üzere çapraz kategorilere dağılmış şekli Çizelge 3.3' de verilmiştir;

Çizelge 3.3İki Nitel Değişkenin Bağımsız Gözlemlerinin Sınıflandırılması

Birinci Sınıflama Kriteri	Sınıflama Kriteri				
	Kategori 1	Kategori 2	...	Kategori c	Toplam
Kategori	G_{11}	G_{12}	...	G_{1c}	n_1
..
Toplam	n_1	n_2	...	n_c	n

Çizelge 3.3'de her bir hücredeki G'lerin yanı sıra H_0 'ın doğru olduğu varsayımı altında B'ler;

$$B_{ij} = \frac{n_i \cdot n_j}{n} \quad (1.1)$$

İfadesiyle hesaplanır. B'ler, bir deneyde belli bir tanıma göre gerçekleştirilmesi muhtemel olan frekanslardır. Çizelge 3.3' de verilen G'lerle, (1.1)'de hesaplanan B'ler karşılaştırılır. Eğer B ile G arasındaki farklar küçük ise, hesaplanacak olan ki-

kare değeri küçük olacak ve H_0 red edilmeyecektir. Eğer söz konusu farklar büyük ise, kriterler arasında bağımsızlığı ifade eden H_0 red edilecektir. Hesapla elde edilen ki-kare değeri (χ^2_{hes}), ilgili sd' de ki-kare tablosunda bulunan ki-kare değeri (χ^2_{tab}) ile karşılaştırılır. Eğer;

$$\chi^2_{hes} \geq \chi^2_{tab} \quad (1.2)$$

ise H_0 reddedilecektir. Aksi halde, H_0 kabul edilecektir. χ^2_{tab} değeri, saptanan yanılma olasılığı (α) ve sd' ye göre ki-kare tablolarından bulunur. Burada χ^2_{hes} ;

$$\chi^2_{hes} = \sum_{j=1}^c \sum_{i=1}^r \frac{(G_{ij} - B_{ij})^2}{B_{ij}} = \sum_{j=1}^c \sum_{i=1}^r \frac{G_{ij}^2}{B_{ij}} - n \quad (1.3)$$

Ve sd;

$$sd = (r-1)(c-1) \quad (1.4)$$

Eşitlikleri ile verilir.

Ki-kare testi bağımsızlık, homojenlik ve uygunluk testleri olmak üzere üç farklı şekilde yapılmaktadır:

1-Bağımsızlık Testi: Nitel iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı Ki-kare testi ile araştırılabilir. H_0 'da ilişkinin olmadığı, bağımsızlığın olduğu; H_1 'de ise ilişkinin olduğu, bağımsızlığın olmadığı iddia edilir. Test istatistiğinin hesaplanabilmesi için beklenen değerler bulunur. Test istatistiği, hesaplanır. Eğer, $\chi^2_{hes} \geq \chi^2_{tab}$ sağlanıyorsa H_0 reddedilir.

2-Homojenlik Testi: İki örneklemin aynı kategoriler açısından homojen olup olmadıkları Ki-kare testi ile test edilebilir. H_0 'da örneklemelerin homojen olduğu, H_1 'de ise homojen olmadıkları iddia edilir.

3-Uygunluk Testi: Uygunluk testinde, gözlenen bir değişkenin beklenen bir dağılıma uygunluğu veya gözlenen iki değişkenin aynı dağılıma sahip olup olmadığı araştırılır. H_0 'da söz konusu dağılıma uygunluğu, H_1 'de ise uygun olmadığı iddia edilir. Uygunluk testinde gözlenen değerler, k sınıftan oluşan tek bir satır veya tek bir sütun halinde verilir. Gözlenen değerlere karşılık gelen beklenen değerlerde,

tabiatıyla k sınıf içeren ayrı bir satır veya sütun oluşturur. Böylece veriler, tek bir satır veya sütundaki k tane elemandan oluşur. Bu nedenle yukarıda verilen (1.3) ifadesi;

$$\chi^2_{hes} = \sum_{j=1}^k \frac{(G_j - B_j)^2}{B_j} = \sum_{j=1}^k \frac{G_j^2}{B_j} - n \quad (2.1)$$

olarak yazılır. Burada B_j ' ler, H_0 'da iddia edilen dağılıma ait değerlerdir. Bu testte satır veya sütun toplamı bir kısıt oluşturduğundan sd;

$$sd = k-1 \quad (2.2)$$

olur. Eğer örneklemden ayrıca bazı parametreler tahmin ediliyorsa her bir parametre tahmini yeni bir kısıt oluşturacağından m tane parametre tahmin edilmiş ise sd;

$$sd = k-m-1$$

olarak ifade edilir. Buna göre, düzgün dağılım ve binom dağılımda $m=0$ alınır. Ayrıca binom dağılımında p ve poisson dağılımında λ , örnekten tahmin ediliyorsa $m=1$ ve normal dağılımda ortalama ve standart sapma, örnekten tahmin ediliyorsa $m=2$ olarak alınır. Testin diğer aşamaları, 2,1' deki gibidir.

$$\chi^2_{hes} = \sum_{j=1}^c \sum_{i=1}^r \frac{(G_{ij} - B_{ij})^2}{B_{ij}} = \sum_{j=1}^c \sum_{i=1}^r \frac{G_{ij}^2}{B_{ij}} - n \quad (1.3)$$

Ve sd,

$$sd = (r-1)(c-1) \quad (1.4)$$

Eşitlikleri ile verilir. Ki-kare testinde ret bölgesi genellikle, sağ kuyrukta ve tek taraflı olarak uygulanmaktadır. Fakat varyans için Ki-kare testinde eğer sol kuyrukta ve tek taraflı H_1 söz konusu ise sol kuyrukta ve tek taraflı ret bölgesi uygulanır. Varyans ile ilgili aralık tahmininde de Ki-kare güven sınırları kullanılır.

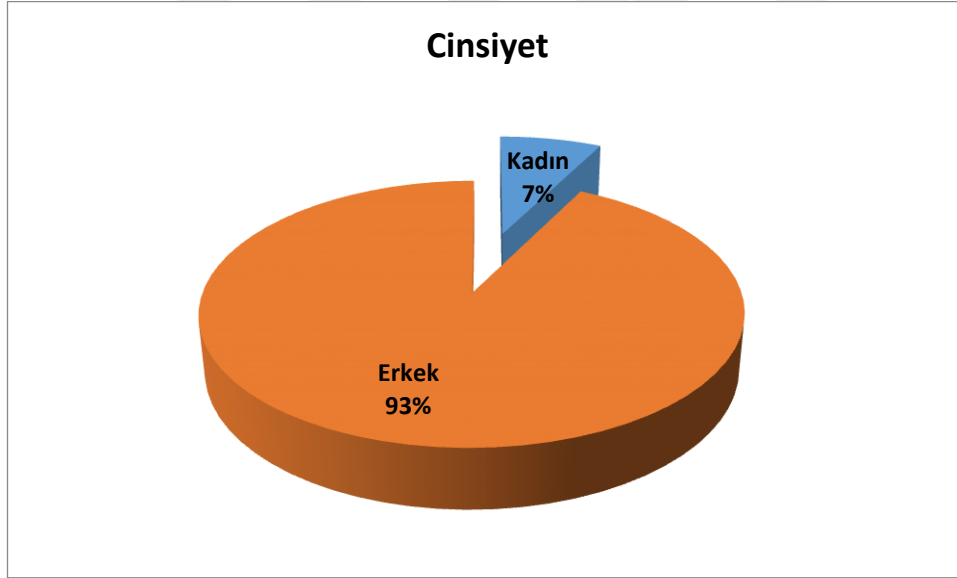
4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar incelenen özelliklere göre analiz edilmiş ve değerlendirmeler özelliklere göre aşağıda verilmiştir.

4.1. TANIMLAYICI İSTATİSTİK ANALİZLERİ VE DAĞILIM GRAFİKLERİ

4.1.1 Cinsiyet

İşletme sahipleri tarım işletmesi sahiplerinin cinsiyete göre dağılımı (Şekil 4.1)'de gösterilmiştir. Şekil incelendiğinde ankete katılım konusunda erkeklerin bayanlara göre oranlarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Görüşme yapılan 174 kişiden 161'ierkeklerden oluşurken, 13 kişi ise kadınlardan oluşmuştur. Oransal olarak bakıldığında erkeklerin kadınlara göre %93'e %7lik dağılımının olduğu görülmektedir.

Şekil4.1 Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyete göre katılımcılar arasındaki farklılığın önemlilik derecesi test edildiği Ki-kare uygunluk testi analiz sonuçları Çizelge 4.1.1'de verilmektedir. Buna göre Ki-kare değeri 125,885** olarak tespit edilmiştir. Bu değer cinsiyetler arasındaki farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğunu göstermektedir.

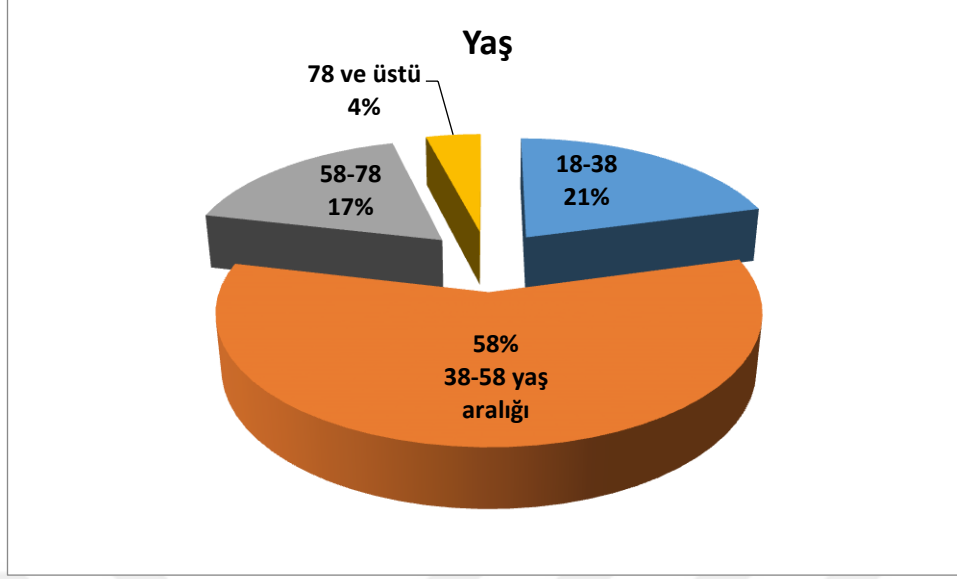
Çizelge 4.1.1 Katılımcıların Cinsiyete Göre Ki-Kare Analiz Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
	CİNSİYETGÖZLENEN	BEKLENEN
ERKEK	161	87,0
KADIN	13	87,0
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	125,885**	

Küçükbaş hayvan üretimi yapan tarım işletmelerinde işletme sahibi ya da yöneticileri büyük oranla erkeklerden oluşmaktadır. İstatistiksel olarak da bu fark anlamlı çıkmıştır. Kadınların tarım işletmeleri kurma veya yönetme konusunda teşvik edilmesi ve çeşitli politikalarla üretime katılmalarının sağlanması hem kırsaldan kentlere olan göçün önlenmesinde hem de ülke ekonomisine katkı değer sağlanması konusunda oldukça önemlidir.

4.1.2. Yaş

İşletme sahiplerinin yaşa göre dağılımları incelendiğinde genel olarak 38-58 yaş aralığında olanların toplamının yarısından fazla olduğu görülmüştür. Bunu %21 ile 18-38 yaş grubu takip ederken 58-78 yaş ve üzerinde olanlar ise %17 gibi oldukça düşük orana sahiptir. Yaş oranlarının toplam katılımcılar arasındaki paylarına bakıldığında; 18-38 yaş aralığındaki kişi sayısı 36 kişiden oluşurken, 38-58 yaş arasını 100 kişi, 58-78 yaş arasını 30 kişi ve 78 yaş üzerinde olanlar ise 8 kişi olmuştur. (Şekil 4.2)'de yapılan bu çalışmada katılımcıların % 79'u 58 yaşın altındaki katılımcılardan oluştuğu görülmektedir.

Şekil 4.2 Katılımcıların Yaş Grubuna Göre Dağılımları

Yaş grubuna göre katılımcılar arasında farklılığın önemlilik derecesi test edildiği Ki-Kare homojenlik analiz sonuçları Çizelge 4.1.2' de verilmektedir. Buna göre ki kare değeri 107,839** olarak tespit edilmiştir. Bu değer yaş grupları arasındaki farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmada 38-58 yaş ve aralığındaki katılımcıların, kısmen yüksek olması bu sonucun ortaya çıkmasına sebep olmuş olabilir.

Çizelge 4.1.2 Katılımcıların Yaş Grubuna Göre Ki-Kare Analiz Sonuçları

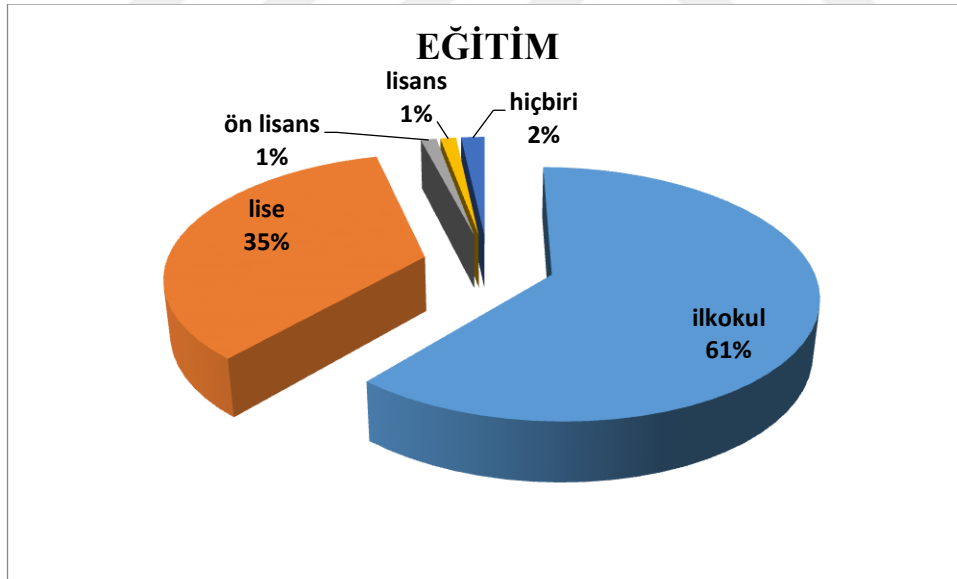
Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
YAŞ ARALIĞI GÖZLENEN	BEKLENEN	
18-38	36	43,5
38-58	100	43,5
58-78	30	43,5
78 ve üstü	8	43,5
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	107,839**	

Küçükbaş hayvan üretimi yapan tarım işletmelerinde hem fiziksel enerjinin hem de tecrübenin önemli olduğu göz önüne alınırsa işletme sahiplerinin veya yöneticilerinin orta yaş grubunda olması ve istatistiksel olarak da anlamlı çıkması

beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Bu sonuçlara rağmen gençlerin istihdama katılması ve tecrübe edinebilmesi amacıyla hayvansal üretim yapan tarım işletmelerinde çalışmalarını teşvik edilmelidir. Bu şekilde küçükbaş hayvan üretimi yapan tarım işletmelerinin hem teknik hem de ekonomik açıdan sürekliliği sağlanabilir.

4.1.3.Eğitim

İşletme sahipleri eğitim durumlarına göre değerlendirildiğinde genel olarak ilkokul mezunu olanların %61'lik oranla ankete katılanların yarısından fazlası olduğu görülmektedir. (Şekil 4.3)'de bunu %35'lik oranla lise, %1'lik oranla ön lisans ve %1'lik oranla lisans mezunlarından oluşmaktadır. Hiç eğitim almamış katılımcılar ise %2'lik bir kısmı oluşturmaktadırlar. Yüzdeler karşılığı olarak sırasıyla bakıldığında ise ilkokul mezunlarının 106 kişi olurken, lise mezunlarının 60, ön lisans mezunlarının 2 kişi, lisans mezunlarının 2 kişi ve hiç eğitim almamış 4 kişi olduğu görülmektedir.

Şekil 4.3Katılımcıların Eğitime Göre Dağılımları

Eğitim durumu gruplara göre katılımcılar arasında farklılığının önemlilik derecesi test edildiği Ki-Kare homojenlik analiz sonuçları Çizelge 4.1.3'de verilmiştir. Ki-kare değerinin 253,011** olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç katılımcıların eğitimleri arasındaki farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğunu

göstermektedir. Ankete katılanların önemli bir kısmının ilkokul mezunlarından oluşması bu farklılığın artmasında etkili olmuş olabilir. İlkokul mezunlarının çoğunlukta olması konu ile ilgili olarak teorik bilgidен çok tecrübelerinin ön planda olduğunu göstermektedir.

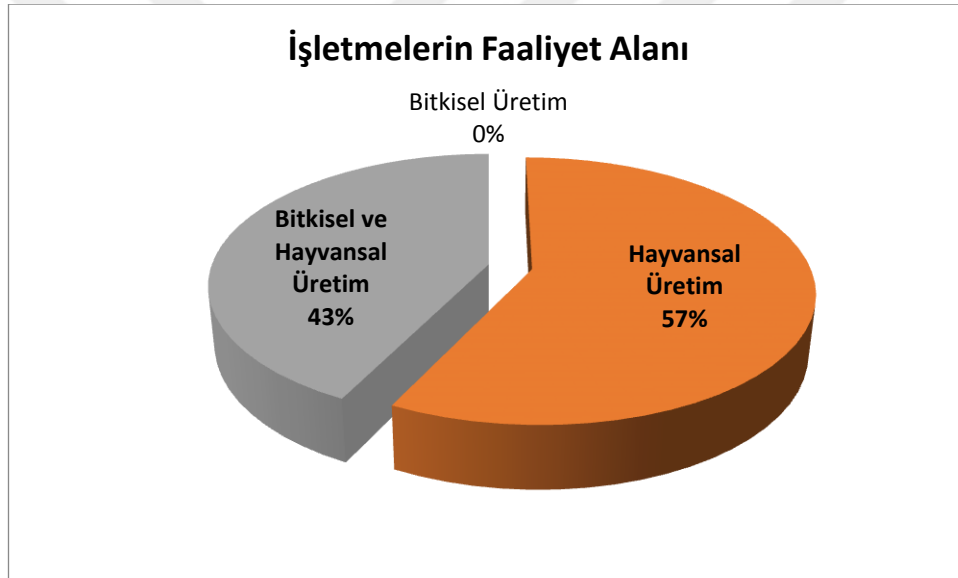
Çizelge 4.1.3 Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Ki-Kare Analiz Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
EĞİTİM	GÖZLENEN	BEKLENEN
İlkokul	106	34,8
Lise	60	34,8
Ön Lisans	2	34,8
Lisans	2	34,8
Hiçbiri	4	34,8
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	253,011**	

Hayvansal üretim yapan işletmelerde tecrübe oldukça önemli olmasına rağmen işletmelerdeki teknik yapıların ve ekonomik politikaların daha iyi olması ve yeniliklerin takip edilmesi açısından eğitim seviyesinin yükseltilmesi oldukça önemlidir. Anket uygulaması yapılan işletmelerde eğitim seviyeleri bakımından lisans ve ön lisans eğitimi almış sadece 4 kişi olduğu görülmüş. Bu orana göre belli bir eğitim alan bireylerin hayvancılıkla uğraşmadıklarını göstermektedir. Eğitimi teşvik eden politikaların geliştirilmesi işletmelerin devamlılığı ve verimliliği açısından oldukça önemlidir. Eğitimli ve nitelikli bireylerin hayvancılık işletmelerine yönlendirilmeleriyle daha verimli ve başarılı işletmelerin olacağı kesindir. Ancak zaman içinde doğru politikaların uygulanması ve mevcut uygulamalardaki aksaklıkların giderilmesi gereklidir.

4.1.4. İşletmelerin Faaliyet Alanı

Kırşehir’de hayvancılık yapan işletmelerin faaliyet alanları değerlendirildiğinde (Şekil 4.4)'de işletmelerin yarısından fazlası sadece hayvansal üretim yapmaktadır. 100 işletme sadece hayvansal üretim yaparken 74 işletme ise hem hayvansal hem de bitkisel üretim yapmışlardır. Sadece bitkisel üretim yapan tarım işletmelerine anket uygulaması yapılmadığı için bu işletmeler şekilde yer almamıştır. Hem hayvansal hem de bitkisel üretim yapan işletmeler yem amaçlı bitkisel üretim yapmalarının yanı sıra kar amaçlı bitkisel üretimde yapmaktadırlar. Bu işletmelerde başta yonca olmak üzere fiğ, korunga ve slajlık mısırın ana ürün olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Şekil 4.4 İşletmelerin Faaliyet Alanına Göre Dağılımları

İşletmelerin faaliyet alanına göre elde edilen veriler arasında farklılığın önemlilik derecesine bakmak için yapılan Ki-Kare homojenlik testi değerlendirildiğinde Çizelge 4.1.4'de ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre Ki-kare değerinin 3,885* olduğu görülmüştür. Bu sonuç ($p=0.05$) anlamlılık düzeyine göre arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu fark işletmelerin sadece küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan tarım işletmelerinin sayısının hem hayvansal hem de bitkisel üretim yapan işletmelerden daha fazla olmasından kaynaklanmış olabilir.

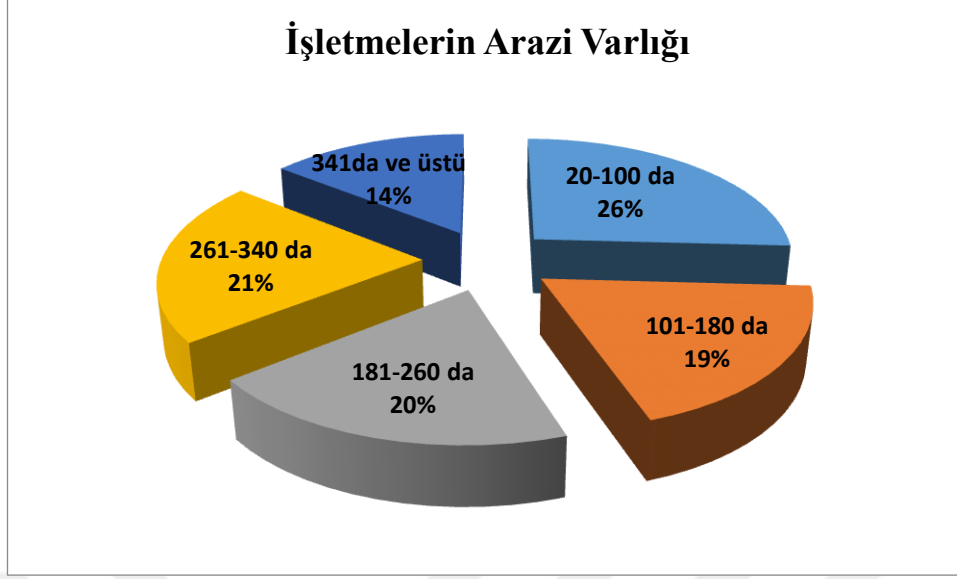
Çizelge 4.1.4 İşletmelerin Faaliyet Alanına Göre Ki-Kare Analiz Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
FAALİYET ALANI	GÖZLENEN	BEKLENEN
Hayvansal Üretim	100	87,0
Bitkisel ve Hayvansal Üretim	74	87,0
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	3,885*	

Sadece hayvansal üretim yapan işletmelerin ekonomik olarak hem yem maliyetleri hem de ek gelir kaynağı olarak hayvansal üretimle birlikte bitkisel üretim de yapan işletmelere göre ekonomik yönden dezavantajlı olabilirler. Ekonomik açıdan bitkisel üretiminde girdi ve çıktı maliyetleri göz önünde bulundurularak işletmelerin arazi varlıklarını daha verimli kullanmaları için gerekli teşvik ve eğitimler verildiğinde bitkisel üretiminde artması sağlanabilir.

4.1.5. İşletmelerin Arazi Varlığı

İşletmelerin arazi varlıkları gruplara ayrılarak değerlendirildiğinde (Şekil 4.5)'den görüleceği gibi gruplar yakın oranlarla birbirinden ayrıldığı tespit edilmiştir. İşletmelerin arazi varlıkları 20-100da arasında %26, 101-180da arasında %19, 181-260da arasında %20, 261-340da arasında %21 ve 341da ve üstünde arazi varlığına sahip işletmeler ise %14'tür. (Şekil 4.5)'de verilen oranların sayısal karşılığı ise sırasıyla 20-100da arasında 45, 101-180da arasında 33, 181-260da arasında 34, 261-340da arasında 37 ve 341da ve üstünde arazi varlığına sahip olan 25 işletme vardır. İşletmelerin küçükbaş hayvan yetiştiriciliği için sahip oldukları arazi varlıklarının dağılımı ortaya konmuştur.

Şekil 4.5 İşletmelerin Arazi Varlığına Göre Dağılımları

İşletmelerin arazi varlığına göre elde edilen veriler arasındaki farklılığın önemli olup olmadığı Ki-Kare homojenlik testi ile analiz edilmiştir. Çizelge 4.1.5'deki sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlara göre Ki-kare değeri 6,000 çıkmış ve işletmelerin arazi varlığı arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çizelge 4.1.5 İşletmelerin Arazi Varlığına Göre Ki-Kare Analiz Sonuçları

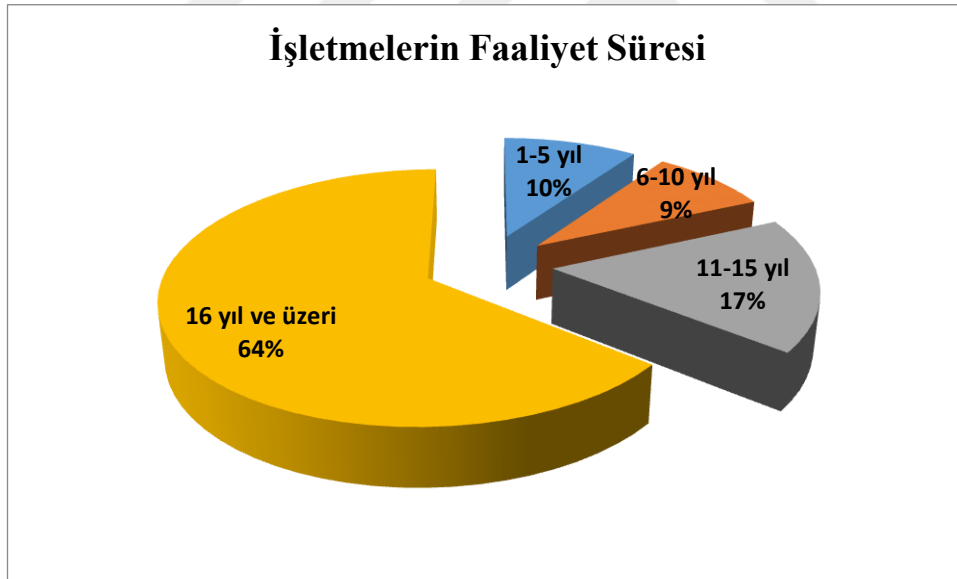
Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
ARAZİ VARLIĞI	GÖZLENEN	BEKLENEN
20-100 da	45	34,8
101-180 da	33	34,8
181-260 da	34	34,8
261-340 da	37	34,8
341 da ve üstü	25	34,8
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	6,000	

Arazi varlığı olarak işletmelerin ekonomik açıdan yeterli araziye sahip oldukları söylenebilir. Anket uygulaması yapılan işletmeler arasında en az arazi

varlığına sahip olan işletmeler 20 dekar alana sahiplerdir. Küçükbaş hayvan üretiminin yanı sıra bilinçli bir yapısal yönetimle bitkisel üretimde yapılarak işletmeye ekonomik olarak katkı sağlanabilir.

4.1.6. İşletmelerin Faaliyet Süresi

Anket uygulaması yapılan işletmelerin faaliyet süresi incelendiğinde (Şekil 4.6)'da görüldüğü gibi genel olarak 16 yıl ve üzeri olanlar ankete katılanların yarısından fazlasını oluşturmuşlardır. Bunu %17 ile 11-15 yıl faaliyet süresi olan işletmeler takip etmektedir. İşletmelerinin faaliyet sürelerinin yüzdeler dağılımlarına göre grupların işletme sayıları şu şekilde olmuştur; 1-5 yıl faaliyette olan 17 işletme, 6-10 yıl faaliyette olan 15 işletme, 11-15 yıl arasında faaliyetini sürdüren 30 işletme olmuştur. 16 yıldan daha fazla faaliyet süresi olan işletmelerin sayısı ise 112 dir. yapılan bu çalışmada işletmelerin % 81'i 10 yılın aşkın süredir faaliyette olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 4.6 İşletmelerin Faaliyet Süresine Göre Dağılımları

İşletmelerin faaliyet sürelerine göre katılımcılar arasında farklılığın önemlilik derecesi test edildiği Ki-Kare homojenlik analiz sonuçları Çizelge 4.1.6' da verilmektedir. Buna göre ki kare değerinin 146,874** olarak tespit edilmiştir. Bu değer işletmelerin faaliyet süreleri arasındaki farklılığın istatistiksel olarak önemli

olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmada 16 yıl ve üzeri sürede faaliyette olan işletmelerin yüksek sayıda olması bu sonucun ortaya çıkmasına sebep olmuş olabilir.

Çizelge 4.1.6 İşletmelerin Faaliyet Süresine Göre Ki-Kare Analiz Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
FAALİYET SÜRESİ	GÖZLENEN	BEKLENEN
1-5 yıl	17	43,5
6-10 yıl	15	43,5
11-15 yıl	30	43,5
16 yıl ve üzeri	112	43,5
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	146,874**	

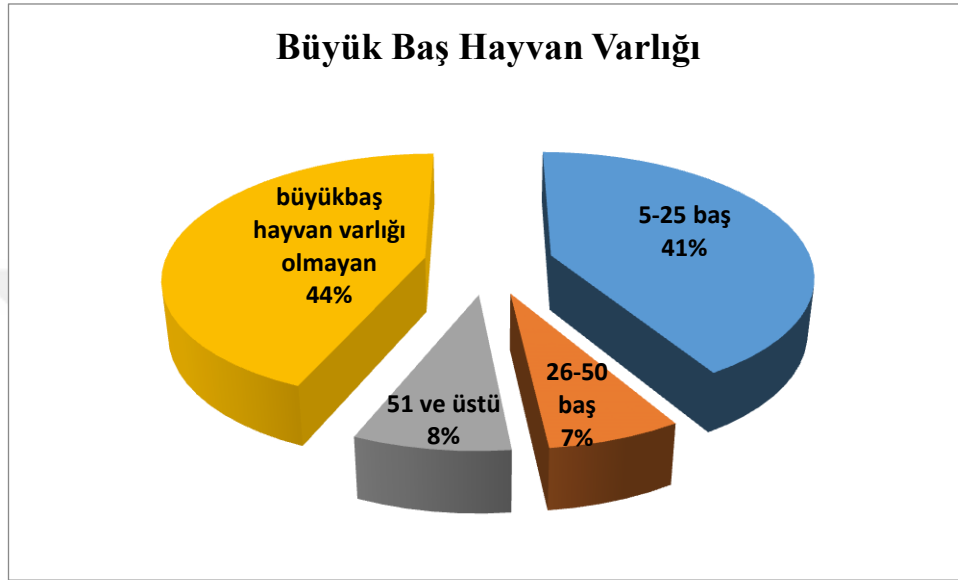
Yapılan bu araştırma sonuçları irdelendiğinde işletmelerin faaliyet sürelerinin uzun yıllardır devam ettiği görülmektedir. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan tarım işletmelerinin uzun yıllar boyunca faaliyetlerini sürdürmesi hayvancılık sektörü açısından sevindirici olmasına rağmen yeni açılan işletmelerin az olması da üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. Uzun yıllar boyunca faaliyet gösteren işletmeler babadan oğla olacak şekilde varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bu durum da çocukluktan beri işletme içerisinde yetişen yöneticilerin ya da işletme sahiplerinin hem sektör hem de hayvan bakımı açısından yeterli tecrübeye ulaşmasına yardımcı olmuştur.

Özellikle hayvancılık sektöründe tecrübenin önemi oldukça fazladır fakat artan nüfus oranı ile hayvancılık sektörüne de olan ihtiyaç artarak devam etmektedir. Bu sebeple yeni açılan işletmelerin uygun politikalarla desteklenmesi faaliyete geçmesi için teşvik edilmesi hem ülke ekonomisi hem de küçükbaş hayvancılık sektörünün devamlılığını sağlamak açısından çok önemlidir.

4.1.7. İşletmelerin Büyükbaş Hayvan Varlığı

Uygulamada küçükbaş üretim yapan işletmelerde ek gelir kaynağı olarak ve yapısal özelliklerinin elverişli olmasından dolayı büyükbaş hayvanda bulunduğu görülmüştür. İşletmelerin büyükbaş hayvan varlıkları (Şekil 4.7)'de verilmiştir. Buna göre işletmelerin %56'lık bir bölümü işletmesinde büyükbaş hayvan da yetiştirmektedir. Geriye kalan %44'lük bölüm ise sadece küçükbaş hayvan besiciliği

yapmaktadır. Büyükbaş hayvan varlığı olan işletmeler hayvan varlığı açısından sınıflara ayrıldığında 5-25 arasında büyükbaş hayvan varlığına sahip olan 72, 26-50 arasında büyükbaş hayvan varlığına sahip olan işletme sayısı 11 ve 51 den daha fazla büyükbaş hayvanı işletmesinde yetiştiren tarım işletmesi ise 15'tir. Büyükbaş hayvan varlığı olmayan işletme sayısının ise 76 olduğu görülmüştür.

Şekil 4.7İşletmelerin Büyükbaş Hayvan Varlığına Göre Dağılımları

İşletmelerin büyükbaş hayvan varlığına göre elde edilen veriler arasındaki farklılığının önemli olup olmadığı Ki-Kare homojenlik testi ile analiz edilmiştir. Çizelge 4.1.7'deki sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre Ki-kare değeri 85,908** çıkmış ve büyükbaş hayvan varlığı arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır.

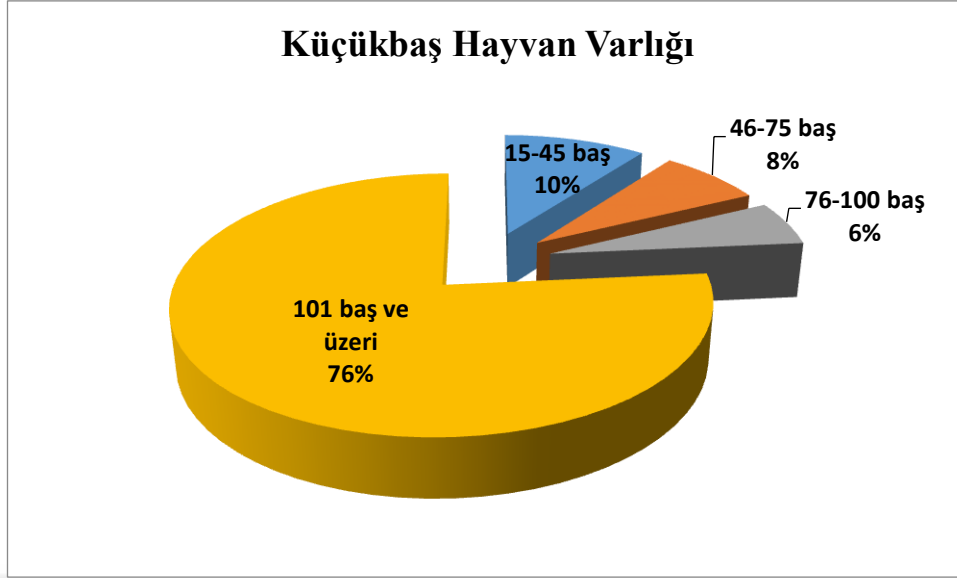
Çizelge 4.1.7 İşletmelerin Büyükbaş Hayvan Sayısına Göre Ki-Kare Analiz Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
BÜYÜKBAŞ HAYVAN	GÖZLENEN	BEKLENEN
5-25 baş	72	43,5
26-50 baş	11	43,5
51 baş ve üstü	15	43,5
Büyükbaş Hayvan Varlığı Olmayan	76	43,5
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	85,908**	

İşletmelerin küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapmanın yanında arazi varlıkları ve yapısal özelliklerinin uygunluğuna göre büyükbaş hayvan da bulundurmaları işletmenin ekonomisi açısından avantajlı olacaktır. Küçük aile işletmelerinde bu pek mümkün olmasa da büyük işletmelerde yapısal özellikler genellikle daha elverişli olmaktadır. Bu sebeple küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan işletmelerin ekonomik devamlılığını sağlamak açısından getirisi de yüksek olan büyükbaş hayvan yetiştirmesi de hem yapısal olarak hem de ekonomik olarak teşvik edilebilir.

4.1.8. İşletmelerin Küçükbaş Hayvan Varlığı

Araştırma konusu olan küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan tarım işletmelerindeki ekonomik ve teknik durumunu belirlemek açısından görüşme yapılan işletmelerin küçükbaş hayvan varlığı verileri kayıt altına alınmıştır. Elde edilen verilerin görüntüsü (Şekil 4.8)'deki gibi olmuştur. Araştırmaya konu olan işletmelerin çok büyük bir kısmının 101 baş ve üzerinde hayvan varlığına sahip olduğu görülmüştür. Bu durum sayısal olarak; bilgi toplanan 174 işletmeden 133'ünün 101 ve üzerinde küçükbaş hayvan varlığı olduğunu belirtmektedir.

Şekil 4.8 İşletmelerin Küçükbaş Hayvan Varlığına Göre Dağılımları

İşletmelerin küçükbaş hayvan varlığı Ki-Kare homojenlik testi ile analiz edilerek elde edilen veriler arasındaki farklılığının önemli olup olmadığı Çizelge 4.1.8'deki sonuçlarda belirtilmiştir. Bu sonuçlara göre Ki-kare değeri 246,276** çıkmış ve işletmelerin küçükbaş hayvan varlığı arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır.

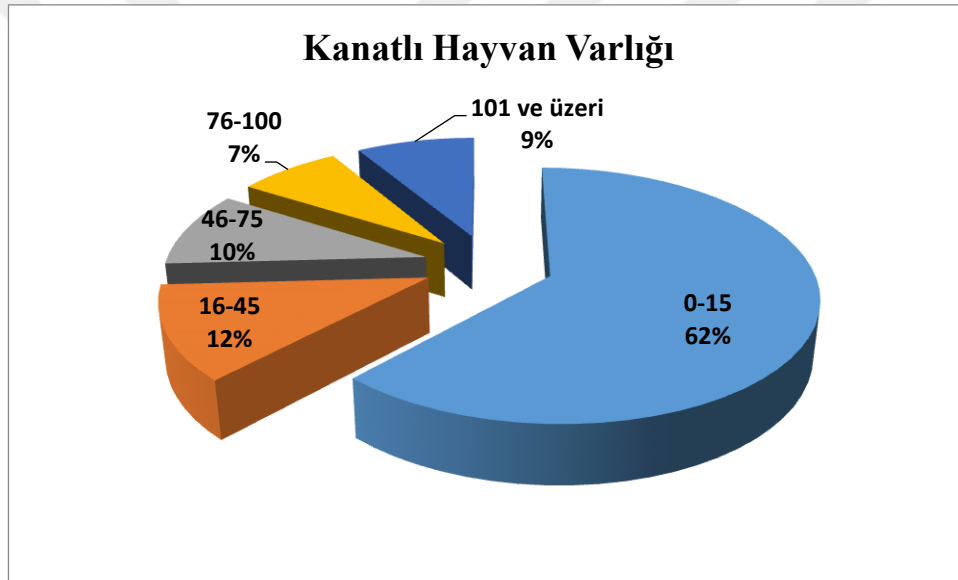
Çizelge 4.1.8 İşletmelerin Küçükbaş Hayvan Sayısına Göre Ki-Kare Analiz Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
KÜÇÜKBAŞ HAYVAN	GÖZLENEN	BEKLENEN
15-45 baş	18	43,5
46-75 baş	13	43,5
76-100 baş	10	43,5
101 baş ve üzeri	133	43,5
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	246,276**	

İşletmelerin küçükbaş hayvan varlıklarını arttırması işletmelerin karlılığı ve devamlılığı açısından çok önemlidir.

4.1.9. İşletmelerin Kanatlı Hayvan Varlığı

Görüşülen işletmelerin kanatlı hayvan varlıkları gruplara ayrılarak değerlendirildiğinde (Şekil 4.9)' da görüleceği gibi 0-15 adet kanatlı hayvan varlığı %62 olmuştur. 101 adet ve üzerinde kanatlı hayvan varlığına sahip işletmeler ise %9 olmuştur. Rakamsal olarak sırasıyla; 0-15 arası tavuk varlığı olan 108 işletme, 16-45 arası tavuk varlığı olan 21 işletme, 46-75 arası tavuk varlığı olan 17 işletme, 76-100 tavuk varlığı olan 15 işletme görülmüştür. 101 ve üzerinde tavuk varlığı olan işletme sayısı ise 108 olmuştur.

Şekil 4.9 İşletmelerin Kanatlı Hayvan Varlığına Göre Dağılımları

İşletmelerin kanatlı hayvan varlığına göre katılımcılar arasında farklılığının önemlilik derecesi test edilmiştir. Ki-Kare homojenlik analiz sonuçları Çizelge 4.1.9'da verilmektedir. Buna göre ki kare değerinin 193,471** olarak tespit edilmiştir. Bu değer işletmelerin faaliyet süreleri arasındaki farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmada 101 ve üzerinde kanatlı hayvan varlığı olan işletmelerin yüksek sayıda olması bu sonucun ortaya çıkmasına neden olmuş olabilir.

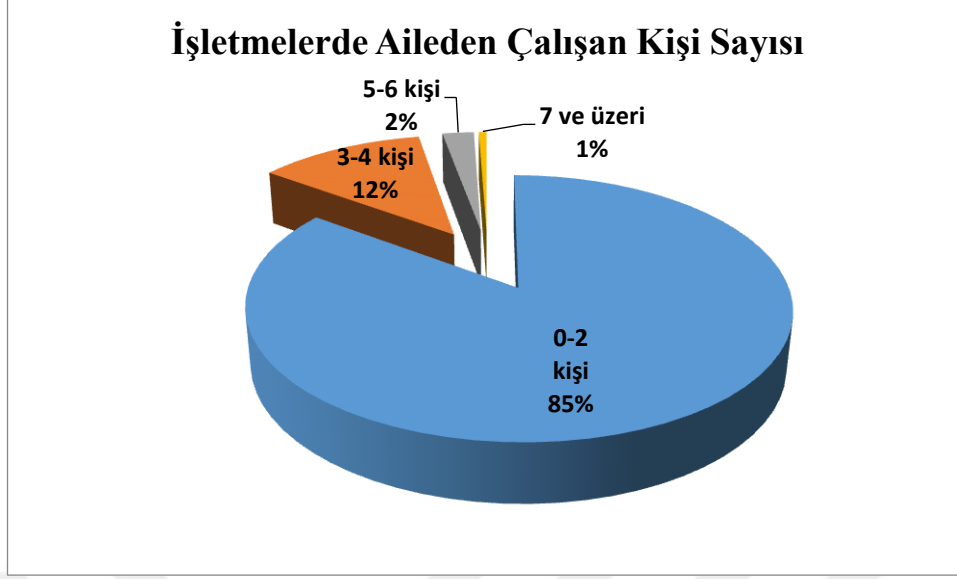
Çizelge 4.1.9 İşletmelerin Kanatlı Hayvan Varlığına Göre Ki-Kare Analiz Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
KANATLI HAYVAN	GÖZLENEN	BEKLENEN
0-15 adet	108	34,8
16-45 adet	21	34,8
46-75 adet	17	34,8
76-100 adet	13	34,8
101 adet ve üzeri	15	34,8
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	193,471**	

Kanatlı hayvanların hayvan yetiştiriciliği yapan işletmelerde bulunması tam anlamıyla kanatlı hayvan yetiştiriciliğindeki hijyen kurallarına uygun olmasa da kanatlı hayvanların serbest dolaşmaları küçükbaş hayvanlardan kalan yemleri tüketebilmeleri açısından elverişli bir ortam olduğunu söyleyebiliriz. Kanatlı hayvanların daha profesyonel bir üretim şekline gerek vardır fakat çiftliklerdeki ekonominin temel konusu olmadığı için ekstansif bir üretim biçiminde kendi varlıklarını sürdürmektedirler. İşletmelerin kanatlı hayvan varlıkları hem yerlerde kalan yemlerim değerlendirilmesi hem de ekonomik olarak işletmeye katkı sağlayacaktır.

4.1.10. İşletmelerde Aileden Çalışan Kişi Sayısı

Ankete katılanların ailesinden olup işletmede çalışan kişi sayısı durumlarına göre dağılımları incelendiğinde şekil 4.10'da görüleceği gibi evde çalışan kişi sayısının 0-2 kişinin olduğu grubun tüm katılımcıların %85'lik oranıyla yaklaşık tamamına yakınına denk geldiği görülmektedir. Bunu %12'lik oranla ailede çalışan birey sayısının 3-4 kişi olduğu takip ederken, ailede 7'den fazla çalışan bireyin olduğu grubun %1'lük oranla çok az olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 4.10 İşletmelerin Aileden Çalışan Kişi Sayısına Göre Dağılımları

Aileden çalışan kişi sayısı durumu gruplarına göre katılımcılar arasında farklılığının önemlilik derecesi test edildiği Ki Kare homojenlik analiz sonuçları Çizelge 4.1.10' da verilmiştir. Buradan ki kare değerinin 340,069** olarak sonuç verdiği görülmektedir. Bu değer ankete katılanların aileden çalışan kişi sayıları arasındaki farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.1.10 Aileden Çalışan Kişi Sayısına Göre Ki-Kare Analiz Sonuçları

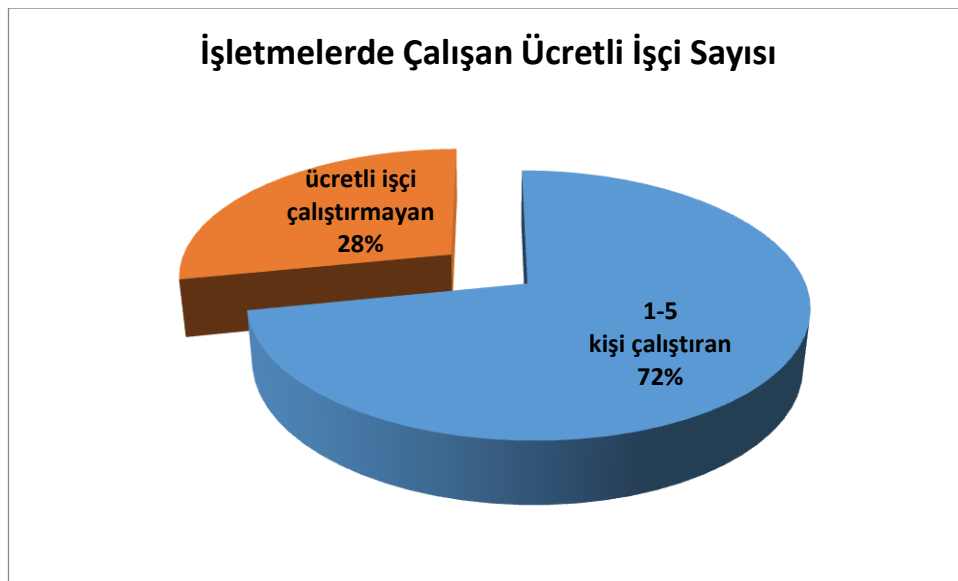
Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
AİLEDEN ÇALIŞAN KİŞİ	GÖZLENEN	BEKLENEN
0-2 kişi	148	43,5
3-4 kişi	21	43,5
5-6 kişi	4	43,5
7 kişi ve üzeri	1	43,5
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	340,069**	

Üretimin daha çok ekstansif yöntemlerle gerçekleştirildiği küçükbaş hayvancılık işletmeleri aile işletmeleri şeklinde faaliyet göstermektedir (Ateş ve ark., 2014). Küçükbaş hayvancılık işletmelerinde işgücünün büyük bir bölümü aile

bireylerinden oluşmaktadır. Aile bireyleri evlendiklerinde veya aile büyükleri vefat ettiğinde genellikle bu mesleği devam ettirmekte ve küçükbaş hayvancılık üretimi nesilden nesle bu yolla aktarılmaktadır (Özalp ve ark., 2018). İşletmelerde işletme sahibi veya yöneticileri aileleri ile işletmenin olduğu yerde ya da bölgede konaklamaktadırlar. İşletme kırsal bölgede ise iş olanaklarından aile bireyleri doğrudan faydalanmaktadır. Fakat okuyan genç nüfus kırsaldan kentlere göç etmeye başlamış ve ailede küçükbaş hayvan işletmeciliğinde çalışan bireylerin sayısında düşüş olmuştur. Eşler ve okul sürecini bitirerek kentlerde kalmamış aile bireyleri genellikle küçükbaş hayvancılıkla uğraşmaya devam etmektedirler. İşletme açısından ekonomik olarak karlı olan ailen işçi çalışması durumu ayrıca işletmenin devamlılığı açısından da oldukça önemlidir. Ülkemizde genellikle hayvan yetiştiriciliği yapan işletmeler babadan oğla geçerek varlıklarını yıllar boyunca sürdürmeye devam edebilmektedirler.

4.1.11. İşletmelerde Çalışan Ücretli İşçi Sayısı

Çalışmaya konu olan işletmelerdeki ücretli çalışan birey sayısına göre dağılımları değerlendirildiğinde ankete katılan 174 işletmeden (Şekil 4.11)'de görüleceği gibi % 72 ile 1-5 arasında bireyi istihdam etmektedir. Ücretli işçi çalıştıran işletmelerin büyük orana sahip olduğu görülmektedir. Bunu %28'lik oranla ücretli işçi çalıştırmayan işletmeler takip etmektedir.

Şekil 4.11 İşletmelerin Ücretli İşçi Sayısına Göre Dağılımları

Ücretli çalışan kişi sayısı durumu gruplarına göre katılımcılar arasında farklılığının önemlilik derecesi test edildiği Ki Kare homojenlik analiz sonuçları Çizelge 4.1.11' de verilmiştir. Buradan ki kare değerinin 31,471** olduğu tespit edilmiştir. Bu değer ankete katılanların aileden çalışan kişi sayıları arasındaki farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğunu göstermektedir.

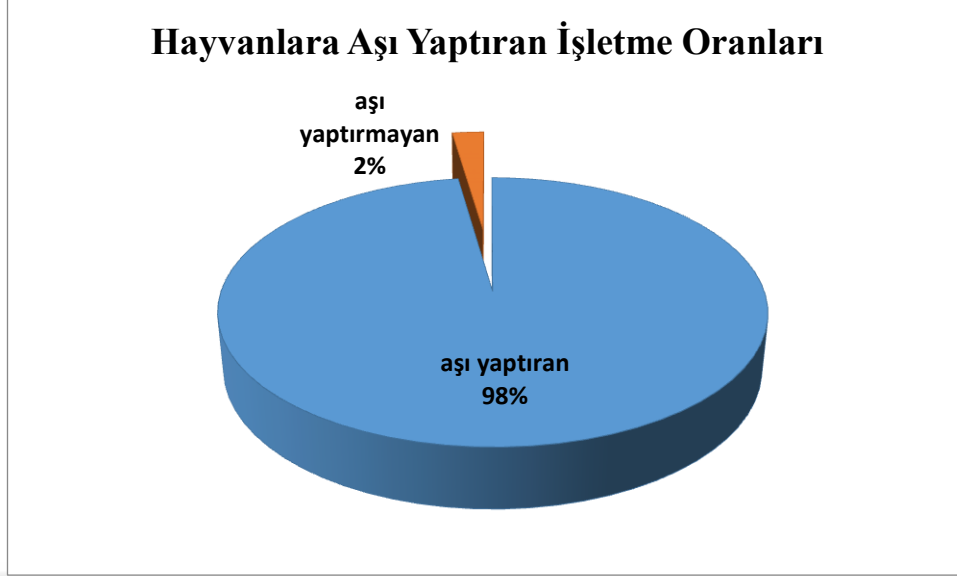
Çizelge 4.1.11 Ücretli Çalışan Kişi Sayısına Göre Ki-Kare Analiz Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
ÜCRETLİ İŞÇİ	GÖZLENEN	BEKLENEN
1-5 kişi	124	87,0
Ücretli İşçi Çalıştırmayan	50	87,0
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	31,471**	

Hayvansal üretim yapan tarım işletmeleri ülke ekonomisinin lokomotif konumundadır. İstihdam sağlanması açısından oldukça önemli olan bu işletmelerin karlılığı ve hayvan sayılarının artması istihdamı da arttıracaktır. Bu sebeple üretilen politikalarla küçükbaş üretim yapan tarım işletmelerindeki hayvan sayılarının artmasını sağlamak istihdam açısından da önemli bir ekonomik getiri sağlayacaktır.

4.1.12. Hayvanlara Aşı Yaptıran İşletme Oranları ve Aşı Türleri

Araştırma yapılan küçükbaş üretim yapılan tarım işletmelerinde hayvanlarına aşı yaptıran işletmeler incelenmiştir. (Şekil 4.12)' de görüleceği gibi işletmelerin neredeyse tamamı hayvanları hastalıklardan korumak amacı ile aşı yaptırdıklarını belirtmişlerdir. Yalnızca 4 işletme sahibi aşının yapılmadığını söylemişlerdir.

Şekil 4.12 Hayvanlara Aşı Yaptıran İşletme Dağılımları

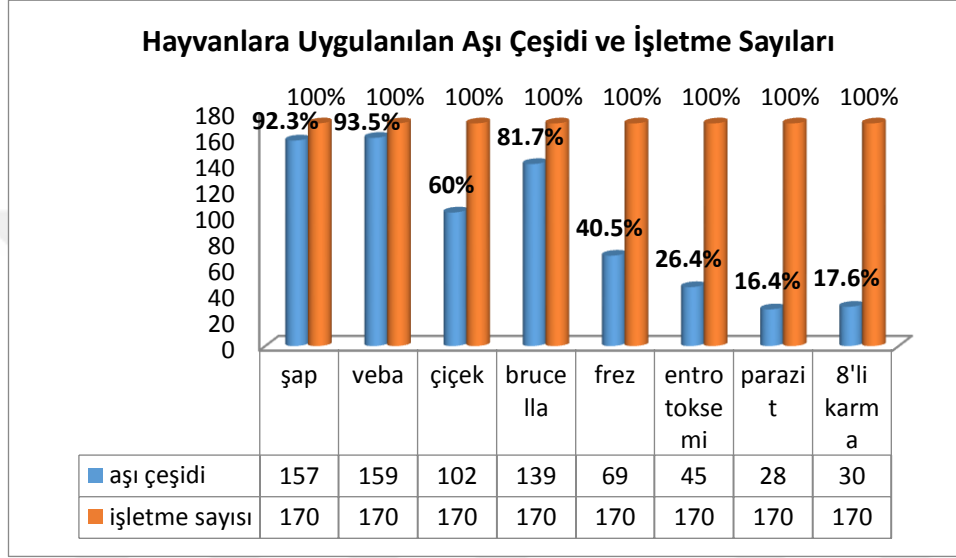
Hayvanlara aşı yaptıran işletmelerin arasında farklılığının önemlilik derecesi test edildiği Ki Kare homojenlik analiz sonuçları Çizelge 4.1.12' de gösterilmiştir. Sonuçlara göre ki kare değerinin 158,368** ile oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Bu değer ankete katılanların hayvanlara aşı yaptıran işletmeler ile yaptırmayan işletmeler arasındaki farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğunu göstermektedir. Bu farklılığın aşı yaptıran işletme sayısının oldukça yüksek olmasından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Çizelge 4.1.12 Hayvanlara Aşı Yaptıran İşletme Sayısına Göre Ki-Kare Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
İŞLETMELER	GÖZLENEN	BEKLENEN
Hayvanlara Aşı Yaptıranlar	170	87,0
Hayvanlara Aşı Yaptırmayanlar	4	87,0
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	158,368**	

Küçükbaş hayvanlardaki sağlık koruma konusunda ve hastalıklarla savaşta gerekli stratejiler, AB standartları ve diğer ülkeleri de kapsayacak şekilde uyumlu ve uluslararası standartlara da uygun bir şekilde düzenlenmelidir (DPT, 1996).

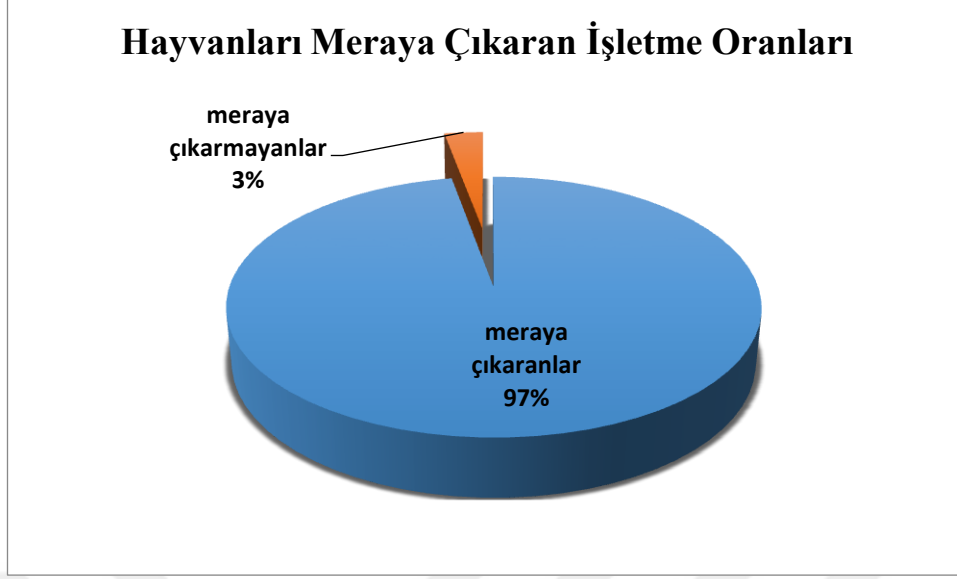
Öncelikle hayvanlardan hayvanlara ve hayvanlardan insanlara bulaşan hastalıklardan korunma için etkin bir aşılama programı geliştirilmeli, aşı üretiminde gözlemlenen kimi yetersizlikler giderilmelidir. Örneğin şap bunlardan birisidir. Şap hastalığının denetimi ve eradikasyonu mutlaka sağlanmalıdır. Diğer yandan Türkiye'de önemli verim kayıplarının ve ölümlerin nedeni olan paraziter hastalıklarla da etkin bir savaşım yapılmalıdır (Kaymakçı ve ark., 2000).

Şekil 4.13 İşletmelerde Hayvanlara Uygulanılan Aşı Çeşitleri

4.1.13. Hayvanları Meraya Çıkaran İşletmeler ve Merada Kalma Süreleri

Araştırma konusu olan küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan tarım işletmelerindeki ekonomik ve teknik durumunu incelenirken hayvanların mera kullanımı ve merada kalma süresi de incelenmiştir. Elde edilen verilerin sonucu (Şekil 4.14)' deki gibi olmuştur. Araştırmaya konu olan işletmelerin çok büyük bir kısmının hayvanları meraya çıkardığı görülmüştür.

Şekil 4.14 Hayvanları Meraya Çıkaran İşletmelerin Dağılımları

Hayvanları meraya çıkaran işletmeler arasında farklılığın önemlilik derecesi test edildiği Ki Kare homojenlik analiz sonuçları Çizelge 4.1.13' de verilmiştir. Sonuçlara göre ki kare değerinin 138,368** ile oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Bu değer ankete katılan işletmecilerin hayvanları meraya çıkaran işletmeler ile çıkarmayan işletmeler arasındaki farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğunu göstermektedir. Bu farklılığın hayvanları meraya çıkaran işletme sayısının oldukça fazla olmasından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

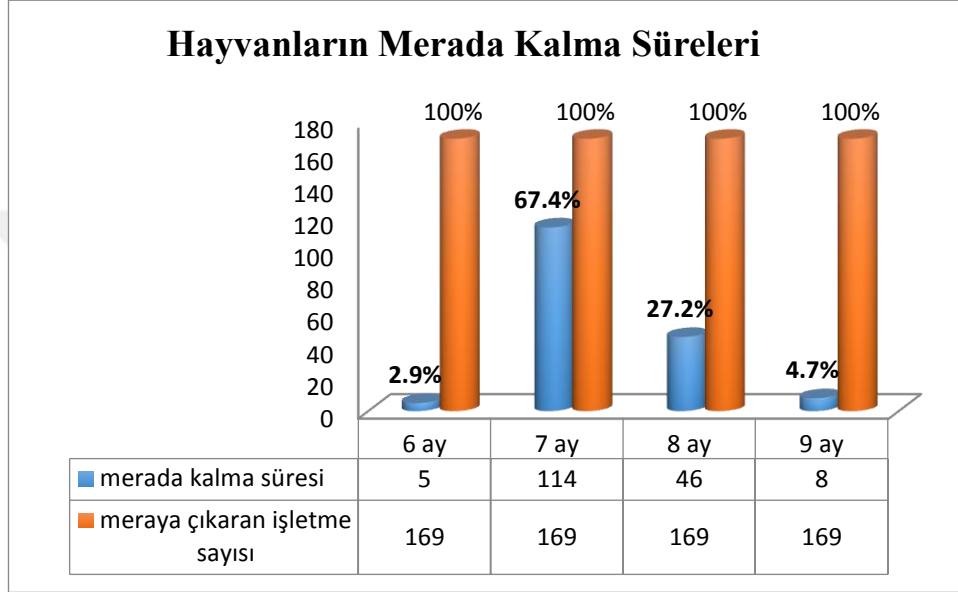
Çizelge 4.1.13 Hayvanları Meraya Çıkaran İşletme Sayısına Göre Ki-Kare Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
İŞLETMELER	GÖZLENEN	BEKLENEN
Hayvanları Meraya Çıkaran	169	87,0
Hayvanları Meraya Çıkarılmayan	5	87,0
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	138,368**	

Sadece hayvan otlatılmasına yarayan arazilere mera, taban suyu yüksek veya az bir emekle sulanabilen, otu biçilerek değerlendirilen arazilere de çayır denir. Çayır ve meralar için insanlar herhangi bir emek harcamazsa buralar doğal çayır ve

meralardır. Çayır ve meralar için insanlar bir çaba harcarsa buralara da suni çayır ve meralar denir (Megep, 2014).

Koyun ve keçi yetiştiricilerinin yetkililerden özellikle ürün pazarlama ve mera konusunda beklentilerinin olduğu belirlenmiştir. Mera yetersizliği Türkiye genelinde yaşanan bir problemdir ve mera ıslah projelerinin yaygınlaşması sağlanmalıdır (Aydın ve Keskin, 2018).

Şekil 4.15 Hayvanların Merada Kalma Sürelerine Göre Dağılımları

Hayvanları meraya çıkaran 169 işletmeye hayvanların ne kadar süre merada kaldıkları sorulmuştur. Verilen cevaplara göre 6 ay 7 ay 8 ay ve 9 aylık sürelerle hayvanların merada kaldığı gözlenmiştir. İşletmelerin hayvanları meraya çıkardığı süreler farklılıklar göstermiştir. Verilen cevapların işletme sayılarına göre grafiği Şekil 4.15 de gösterilmiştir. Bu grafiğe göre 169 işletmeden 114'ünün 7 ay süre ile hayvanları meraya çıkardığı görülmüştür.

Çizelge 4.1.14 Hayvanların Merada Kalma Süresine Göre Ki-Kare Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
MERADA KALMA SÜRESİ	GÖZLENEN	BEKLENEN
6 ay	5	42,25
7 ay	114	42,25
8 ay	46	42,25
9 ay	8	42,25
TOPLAM	169	169,0
χ^2 DEĞERİ	175,701**	

Hayvanları meraya çıkaran işletmelerin meraya çıkarma süreleri arasında farklılığının önemlilik derecesi Ki Kare homojenlik testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 4.1.14' de verilmiştir. Sonuçlara göre ki kare değerinin 175,701** ile oldukça yüksek olduğu görülmüştür. İstatistiksel olarak anlamlı çıkan bu sonuçlara işletmelerin çok büyük bölümünün meraya çıkma süresinin 7 ay olduğunu belirtmeleri etkili olduğu söylenebilir.

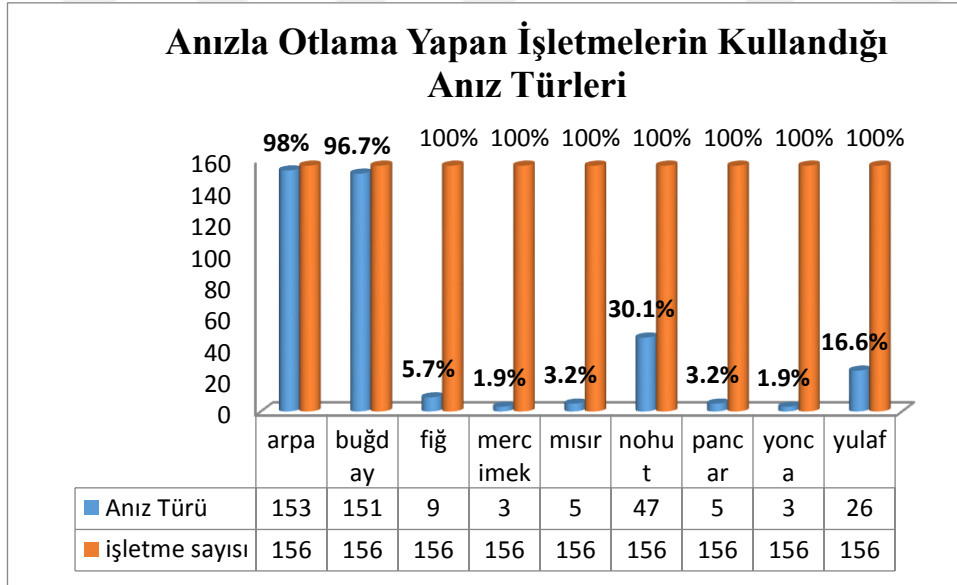
4.1.14. Anızla Otlama Yapan İşletmeler ve Anız Türleri

Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan tarım işletmelerinin anızla otlama yapıp yapmadığı sorusuna verilen cevaplar incelenmiştir. Hayvanları anızla otlama yapılan işletmelerde anız türü de araştırılmış ve (Şekil 4.16)'da ve (Şekil 4.17)' de verilmiştir. Araştırmaya konu olan işletmelerin çok büyük bir kısmının hayvanları anızla otlama yaptırdığı görülmüştür. Anızla otlama yaptırmayan 18 işletmenin ise %10 da kaldığı belirlenmiştir.

Şekil 4.16 Anızla Otlama Yaptıran İşletmelerin Dağılımları

Anızla otlama yapan işletmelerin ise en çok arpa ve buğday anızının kullanıldığı belirlenmiştir. İşletmelerin İç Anadolu'da bulunan Kırşehir ilinde olmaları sebebi ile anız çeşitlerinin arpa ve buğday üzerinde yoğunlaşması kırsal kesimin bitki örtüsüne göre oldukça uygun olduğu söylenebilir.

Şekil 4.17 Anızla Otlama Yaptıran İşletmelerin Kullandığı Anız Türleri

Hayvanları anızla otlama yaptıran işletmeler arasındaki farklılığının önemlilik derecesinin test edildiği Ki Kare homojenlik analiz sonuçları Çizelge 4.1.15' de verilmiştir. Sonuçlara göre ki kare değeri 109,448** çıkmıştır. Bu değer çalışmaya

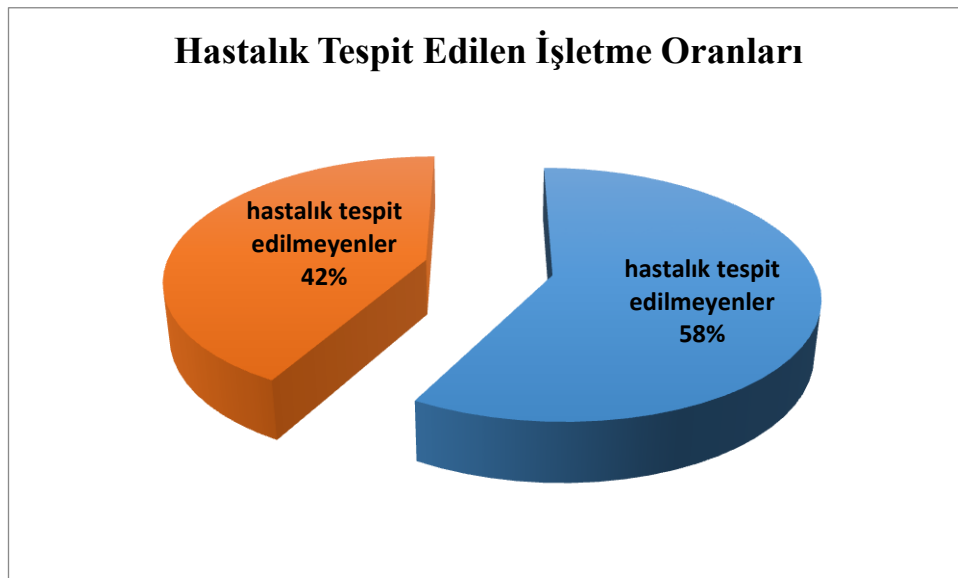
konu olan işletmelerin hayvanları anızla otlama yapan ve yapmayan işletmeler olarak arasındaki farklılığın istatistiksel olarak önemli olduğunu göstermektedir. Bu farklılığın hayvanları anızla otlama yapan küçükbaş hayvan işletme sayılarının oldukça fazla olmasından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Çizelge 4.1.15 Hayvanları Anızla Otlama Yapan İşletmelere Göre Ki-Kare Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
İŞLETMELER	GÖZLENEN	BEKLENEN
Anızla Otlama Yapan	156	87,0
Anızla Otlama Yapmayan	18	87,0
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	109,448**	

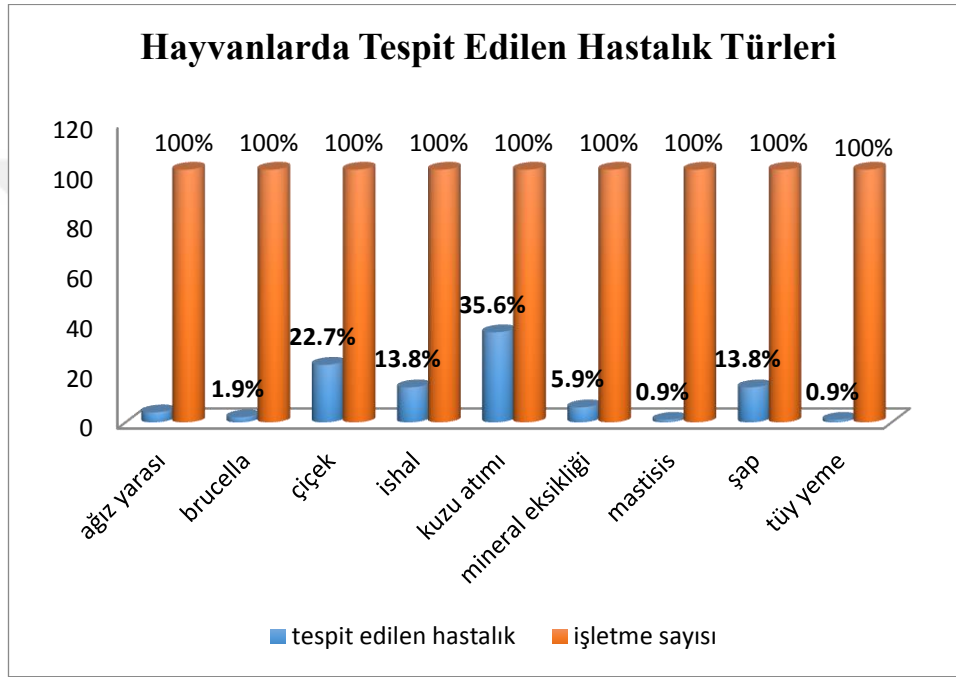
4.1.15. Hayvanlarında Hastalık Tespit Edilen İşletmeler ve Hastalık Türleri

İşletmelerin hayvan hastalıkları konusundaki yapısal durumları incelenmek üzere işletmelere sahip oldukları küçükbaş hayvanlarda hastalık tespit edip etmedikleri sorulmuştur. Verilen cevaplar incelendiğinde işletmelerin neredeyse yarı yarıya hastalık tespit ettiği görülmüştür. (Şekil 4.18)'de olduğu gibi işletmelerin %42 sinin ise hastalık tespit etmedikleri gözlenmiştir.

Şekil 4.18 Hayvanlarda Hastalık tespit Eden İşletmelerin Dağılımları

Hastalık etkeni toprakta ve hayvanların bağırsaklarında her zaman bulunur. Normal zamanlarda hastalık oluşmaz. Ani rasyon değişikliği, mera zamanları, kuzulara fazla süt emdirilmesi, hayvanların anızlarda otlatılması bu hastalığın oluşmasına etkindir. Genelde 6- 12 aylık kuzularda görülür. Yaşlı hayvanlar genellikle ilkbaharda hastalanır (mera zamanı). Hastalığın asıl sebebi yem değişikliği veya meradır (Megep, 2014). Hayvanlarda hastalık tespit eden 101 adet işletmenin hangi hastalıkları tespit ettikleri incelendiğinde (Şekil 4.19) elde edilmiştir.

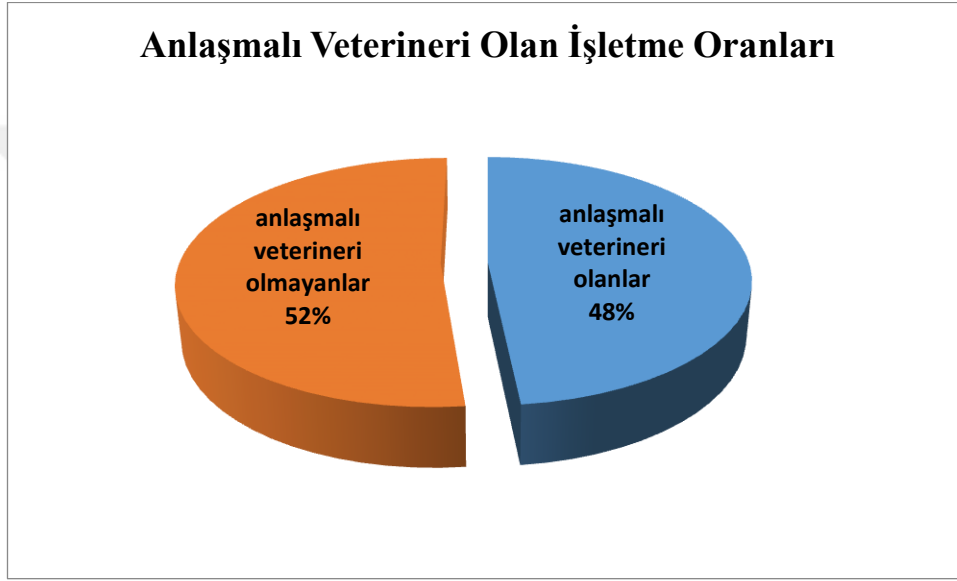

Şekil 4.19 Hayvanlarda Tespit Edilen Hastalık Türleri

Araştırma konusu olan işletmelerdeki hayvanlarda en çok kuzu atımı ve çiçek hastalığı görülmüştür. Bostancı (2006), Kırıkkale ilinde koyunculuk işletmelerinde yapmış olduğu çalışmada incelenen sürülerde en sık karşılaşılan hastalıklar, Delice ilçesinde; Şap ve Çiçek, Keskin ilçesinde; çiçek, Brucella, Şap ve ayak hastalıkları, Balışeyh ilçesinde; Şap, Çiçek ve Brucella gibi sağlık sorunları yaşandığını bildirmiştir. Hayvan hastalıklarının erkenden tespit edilmesi ve önlemler alınması işletmedeki hem diğer hayvanların sağlığı için hem de işletmenin karlılığı için oldukça önemlidir.

4.1.16. Anlaşmalı Veterineri Olan İşletmeler

Araştırmaya konu olan küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan tarım işletmelerindeki ekonomik ve teknik durumunu belirlemek açısından görüşme yapılan işletmelerin anlaşmalı veterinerleri olup olmadığı verileri kayıt altına alınmıştır. Elde edilen verilerin görüntüsü (Şekil 4.20)' deki gibi olmuştur. Araştırmaya konu olan işletmelerin nerdeyse yarı yarıya anlaşmalı veterinerlere sahip olduğu görülmüştür.

Şekil 4.20Anlaşmalı Veterineri Olan İşletmelerin Dağılımları

Anlaşmalı veterineri olan işletmelere göre işletmeler arasındaki farklılığın önemlilik derecesi test edilmiştir. Ki-Kare homojenlik analiz sonuçları Çizelge 4.1.16'da verilmektedir. Buna göre ki kare değeri 0,207 olarak tespit edilmiştir. Bu değer işletmelerin faaliyet süreleri arasındaki farklılığın istatistiksel olarak önemli olmadığını göstermektedir.

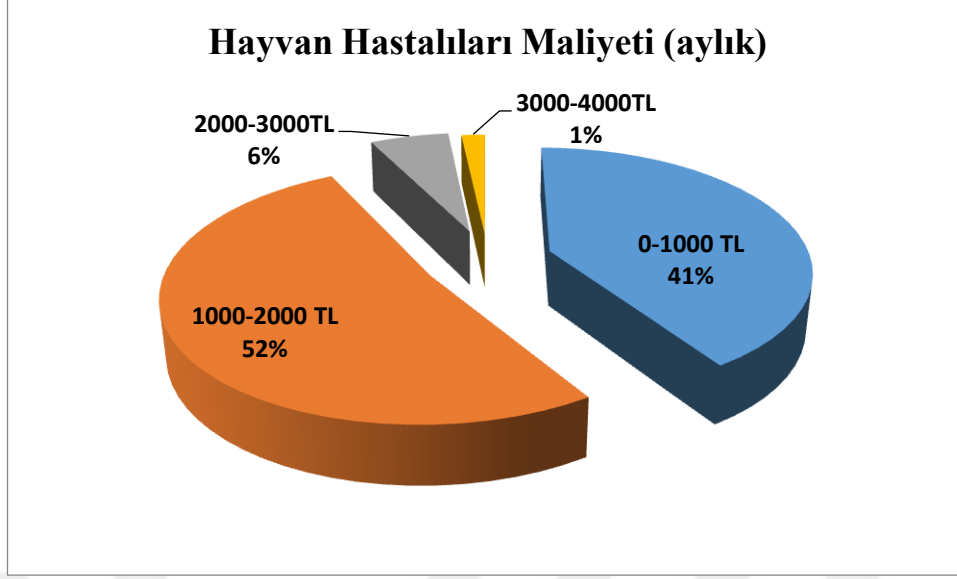
Çizelge 4.1.16 Anlaşmalı Veterineri Olan İşletmelere Göre Ki-Kare Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
İŞLETMELER	GÖZLENEN	BEKLENEN
Anlaşmalı Veterineri Olanlar	84	87,0
Anlaşmalı Veterineri Olmayanlar	90	87,0
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	0,207	

Anket uygulaması yapılan 174 işletmeden 84'ünün hayvan sağlığı açısından düzenli bakım yaptırdıkları anlaşmalı veterinerleri olduğunu göstermektedir. Anlaşmalı veteriner işletmelerin maliyetlerini arttırsa da hayvanların düzenli bakımı için ve hastalıkların önlenmesi açısından oldukça önemlidir. Aydın ilinde süt sığırcılığı yapan işletmeler incelenmiş, işletmeler genelinde 87 işletme veteriner ihtiyacı halinde danışmakta iken, 8 işletmenin özel anlaşmalı veterineri vardır (Nizam ve ark., 2006). Uzun vadede hem hayvan hastalıkları masrafları hem de hayvanların refah seviyesine bağlı olarak verimlerin daha çok olması göz önüne alındığında işletmelerin devamlılığı için oldukça faydalı olacaktır.

4.1.17. İşletmelerin Aylık Hayvan Hastalıkları Maliyeti

Görüşülen işletmelerin aylık hayvan hastalıkları masrafları gruplara ayrılarak değerlendirildiğinde (Şekil 4.21)'den görüleceği gibi grupların ayrıldığı tespit edilmiştir. İşletmelerin aylık hayvan hastalıkları masrafları 1000-2000 TL arasında %52, 0-1000 TL arasında %41, 2000-3000 arasında %6 ve 3000-4000 TL arasında hayvanlara hastalık maliyeti olan işletmeler ise %1 olmuştur. (Şekil 4.21)'te işletmelerin küçükbaş hayvan yetiştiriciliği için ekonomik çıktı olarak gösterdikleri aylık hayvan hastalık masraflarının dağılımı ortaya konmuştur.

Şekil 4.21 İşletmelerin Aylık Hayvan Hastalıkları Maliyeti Dağılımları

İşletmelerin aylık hayvan hastalığına yaptıkları maliyetler Ki-Kare homojenlik testi ile analiz edilerek elde edilen veriler arasındaki farklılığın önemli olup olmadığı Çizelge 4.1.17'deki tabloda belirtilmiştir. Bu sonuçlara göre Ki-kare değeri 130,598** çıkmış ve işletmelerin küçükbaş hayvan varlığı arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Çizelge 4.1.17 Aylık Hayvan Hastalıkları Maliyetine Göre Ki-Kare Sonuçları

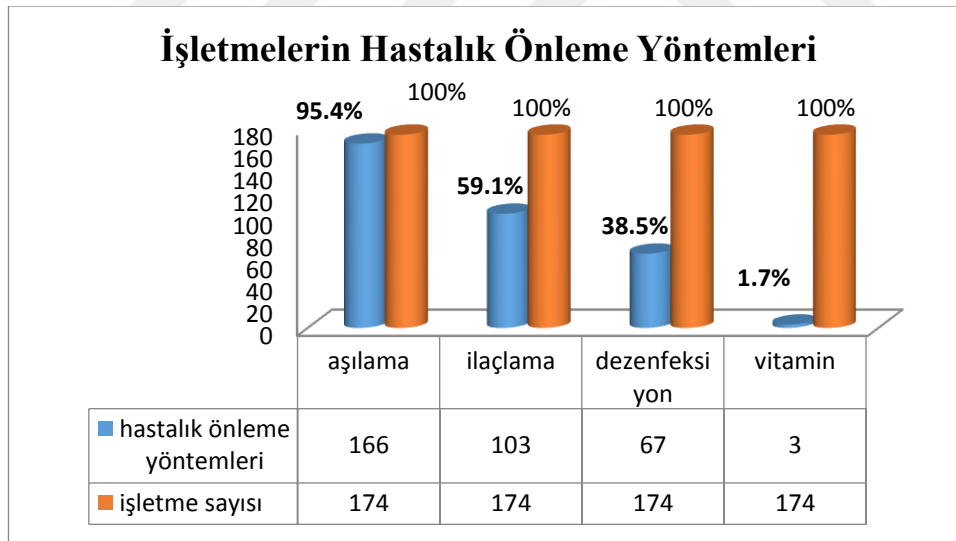
Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
HASTALIK MALİYETİ	GÖZLENEN	BEKLENEN
0-1000 tl	71	43,5
1000-2000 tl	90	43,5
2000-3000 tl	10	43,5
3000-4000 tl	3	43,5
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	130,598**	

İşletmelerin hayvan hastalıkları maliyetleri arasında farklılıklar görülmüştür. Bunun sebebi hayvanların tespit edilen hastalıklarına göre maliyetin de değişmesi olabilir. Bunların yanında işletmedeki küçükbaş hayvan sayısı arttıkça hastalık

maliyeti de doğru orantılı olarak artış gösterecektir. Hastalık için ayrılan bütçe hayvanların refahı için oldukça önemlidir. Tespit edilen bir hastalık varsa tedavisinde eğer yoksa da herhangi bir hastalık tehdidine karşı alınan düzenli önlemlerle işletme faaliyetlerinin devamlılığı sağlanacak ve hayvan kayıplarının önüne geçilecektir.

4.1.18. İşletmelerin Hayvan Hastalıklarını Önleme Yöntemleri

Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan tarım işletmelerindeki hayvan hastalıklarını önleme yöntemleri araştırılmıştır. Ucu açık soru olarak işletme sahiplerine sorulmuş ve 166 işletme sahibi aşılama yaptırdığını, 103 işletmede ilaçlama yapıldığını, 67 işletmede dezenfeksiyon yapıldığını ve 3 işletme ise vitamin kullandığını belirtmişlerdir. Elde edilen verilerin görüntüsü (Şekil 4.22)'deki gibi olmuştur. Araştırmaya konu olan işletmelerin verdikleri cevaplar irdelendiğinde aşılama yapmanın oldukça yaygın olduğu görülürken dezenfeksiyon yapmak ve vitamin kullanımı konusunda işletme sahiplerinin daha çok bilinçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

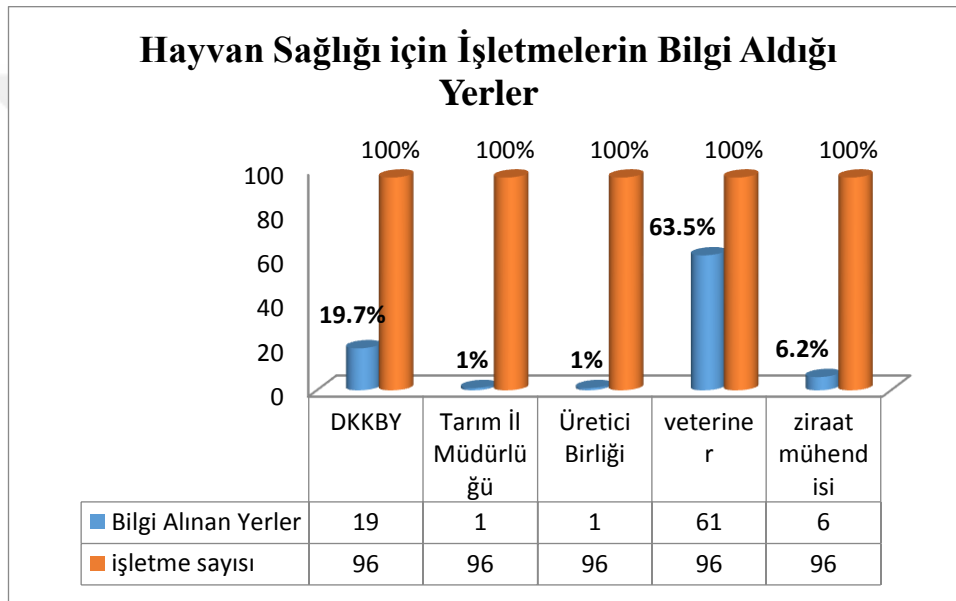

Şekil 4.22 İşletmelerin Hayvan Hastalıklarını Önleme Yöntemleri

Hayvan sağlığı işletmelerin devamlılığı ve kaliteli ürün elde edilmesi açısından hem ekonomik hem de yapısal olarak küçükbaş hayvan işletmeciliği yapan tarım işletmelerinin en önemli konularından birisidir. İşletme sahipleri veya yöneticilerinin eğitim seviyeleri incelendiğinde mesleği veteriner veya zooteknist olup küçükbaş hayvan işletmeciliği yapan araştırma yapılan bölgedeki örnekleme

görülmemiştir. İşletmeler genel olarak babadan oğla öğretilerek faaliyetlerini devam ettirmişlerdir. Bu sebeple işletme sahiplerinin düzenli olarak bilgilendirilmesi devlet tarafından teşvik edilen çeşitli örgütlerle veya bakanlığa bağlı kurum kuruluşlar aracılığıyla yapılabilmektedir.

Yapılan çalışmada işletme sahiplerine hayvan sağlığı için bilgi aldığı yerler sorulmuştur. Şekil (4.23)'de görüldüğü gibi 174 işletmeden sadece 96'sı hayvan sağlığı hakkında bilgi almak için başvurmuştur. İşletme sahipleri en çok veterinerlerden bilgi almışlardır.

Şekil 4.23 Hayvan Sağlığı İçin İşletmelerin Bilgi Aldığı Yerler

Hayvan sağlığı için bilgi almak isteyen işletmeler ile bilgi almayan işletmeler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı ki-kare bağımsızlık testi ile analiz edilmiştir. Çizelge 4.1.18'de sonuçların görüleceği gibi ki-kare değeri 1,862 bulunmuştur. Bu sonuçlara göre işletmeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

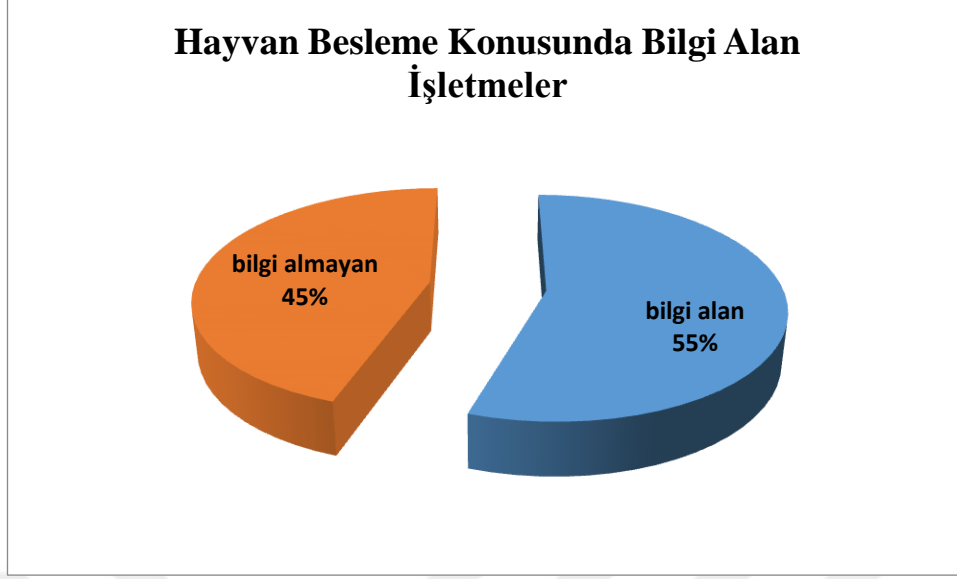
Çizelge 4.1.18 Hayvan Sağlığı İçin Bilgi Alan İşletmelere Göre Ki-Kare Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
İŞLETMELER	GÖZLENEN	BEKLENEN
Hayvan Sağlığı İçin Bilgi Alan	96	87,0
Hayvan Sağlığı İçin Bilgi Almayan	78	87,0
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	1,862	

Türkiye'de önemli verim kayıplarının ve ölümlerin nedeni olan parazit hastalıklarına karşı etkin bir korunma yöntemi belirlenmelidir (Kaymakçı ve ark., 2000). Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan işletmeler denetim altında tutulmalı ve hayvanların düzenli olarak bakımlarının yapılıp yapılmadığı kontrol edilmelidir. İşletmelerin aşılama, ilaçlama, dezenfeksiyon ve vitamin kullanımı için devlet desteği sağlanmalı ve işletme sahiplerinin bilinçlendirilmesi eğitimi için uygun ortam sağlanmalı ve yetkilendirilecek örgütler, veterinerler, zooteknistlerden düzenli olarak bilgi almaları teşvik edilmelidir.

4.1.19. İşletmelerin Hayvancılık ve Besleme Konusunda Bilgi Aldığı Yerler

Araştırma konusu olan küçükbaş hayvan üretimi yapan tarım işletmelerinin sahiplerine hayvan besleme için bilgi aldığı yerler sorulmuştur. (Şekil 4.24)'de görüldüğü gibi 174 işletmeden sadece %55'i hayvan besleme hakkında bilgi almak için başvurmuştur. Geri kalan işletme sahiplerinin %45'i hayvan besleme konusunda bilgi almak istememiş veya herhangi bir başvuruda bulunmamışlardır.

Şekil 4.24 Hayvan Besleme Konusunda Bilgi Alan İşletmeler

Hayvan besleme konusunda bilgi almak isteyen işletmeler ile bilgi almayan işletmeler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı ki-kare bağımsızlık testi ile analiz edilmiştir. Tablo 4.1.19’da ki-kare değeri 2,762 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre besleme konusunda bilgi almak isteyen işletmeler ile bilgi almak istemeyen işletmeler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Çizelge 4.1.19 Hayvan Besleme İçin Bilgi Alan İşletmelere Göre Ki-Kare Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
İŞLETMELER	GÖZLENEN	BEKLENEN
Hayvan Besleme İçin Bilgi Alan	98	87,0
Hayvan Besleme İçin Bilgi Almayan	76	87,0
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	2,762	

(Özgen, 1986), hayvancılığın sorunlarını ortaya koyarken tarımın genel sorunları olan yetiştirme ve sağlık sorunlarıyla birlikte önemli bir kısmının besleme ve yemleme ile doğrudan ilişkili olduğunu söylemişlerdir. Hayvan besleme konusunda araştırmaya konu olan işletmeler bakıldığında sadece 98 işletmenin bu konuda bilgi alması üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur. İşletmelerin hayvan

besleme konusundaki doğru bilgileri edinmeleri ve uygulamaları hem işletmenin karlılığı hem de hayvanların refahı için oldukça önemlidir.

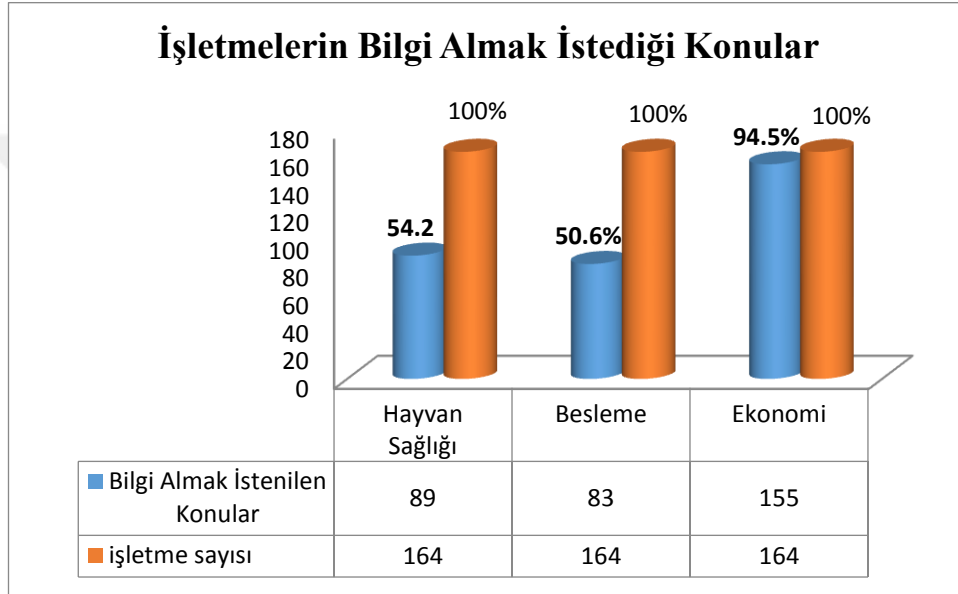
Şekil 4.25 Hayvancılık Konusunda Bilgi Alan İşletmeler

(Şekil 4.25)'de görüleceği üzere çalışmaya katılan işletme sahipleri veya yöneticilerinin %94'ü küçükbaş hayvancılık hakkında bilgi almışlardır. Hayvancılık hakkında bilgi alan ve almayan işletmeler arasında farklılığın olup olmadığı ise ki-kare bağımsızlık testi yapılarak incelenmiştir. Tablo 4.1.20' de verilen sonuçlara göre ki kare değeri 136,299** çıkmıştır. Bu sonuç işletmeler arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Hayvancılık hakkında bilgi almak isteyen işletmelerin çok yüksek sayıda olması işletmeler arasındaki farklılığın sebebi olabilir.

Çizelge 4.1.20 Hayvancılık İçin Bilgi Alan İşletmelere Göre Ki-Kare Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
İŞLETMELER	GÖZLENEN	BEKLENEN
Hayvancılık İçin Bilgi Alan	164	87,0
Hayvancılık İçin Bilgi Almayan	10	87,0
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	136,299**	

Tarımsal yapılanma faaliyetlerinden birisi olan hayvancılık sektörü, gelişmişlik durumuna bakılmaksızın, tüm ülkeler için hayati taşımaktadır. İnsanlığın ilk çağlarından itibaren en önemli ekonomik faaliyetlerinden birisi hayvancılık olmuştur (Karakaya, 2014). İnsan refahının temeli olan tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile elde edilen ürünlerin devamlılığı için yoğun bir iş gücüne ve örgütlenmeye ihtiyaç vardır. Bunların yanında da hem ekonomik hem de yapısal olarak hayvancılığın emek ve bilgi açısından çok iyi yönetilmesi gerektiği ortadadır (Saçlı, 2007).

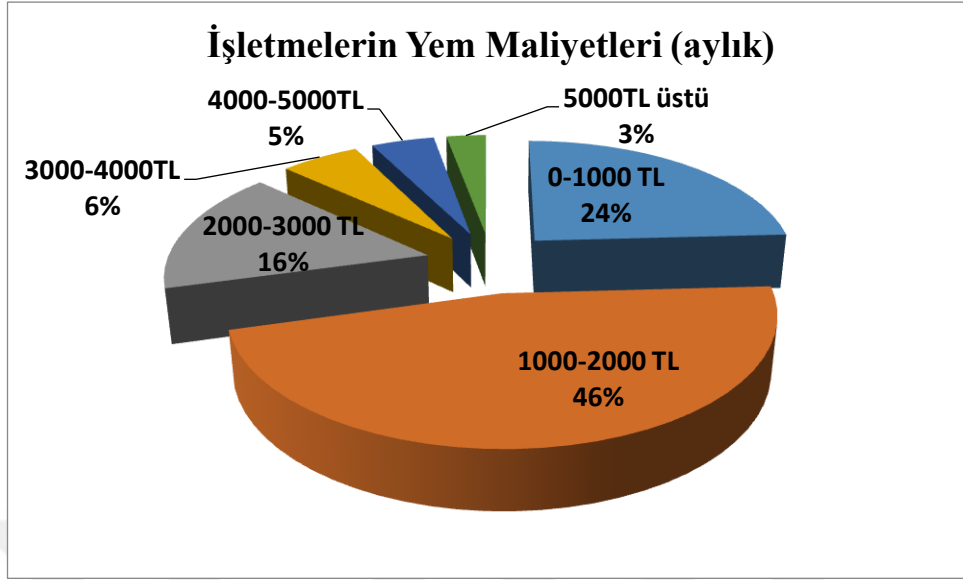
Şekil 4.26 İşletmelerin Bilgi Almak İsteddiği Konular

Hayvancılık hakkında bilgi almak isteyen 164 küçükbaş üretim yapan tarım işletmesi sahiplerinin neredeyse tamamının ekonomik açıdan bilgi aldığı (Şekil 4.26) de görülmektedir. Bunun sebebi ise damızlık koyun keçi yetiştiricileri birliği gibi örgütlerin aracılığı ile verilen ekonomik destekler ve teşvikler olabilir. Araştırmaya konu olan işletme sahipleri hayvan sağlığı ve hayvan beslemesi konusunda da bilgi almışlardır.

4.1.20. İşletmelerin Aylık Yem ve İlaç Maliyetleri

Araştırma yürütülen küçükbaş üretimi yapan tarım işletmelerinin aylık yem maliyetleri değerlendirildiğinde (Şekil 4.27)'de gösterildiği gibi 0-1000 TL arasında %24, 1000-2000 TL arasında %46, 2000-3000 TL arasında %6,4000-5000 TL

arasında %5 ve 5000 TL ve üstünde maliyeti olan %3 işletme tespit edilmiştir.

Şekil 4.27 İşletmelerin Aylık Yem Maliyelerine Göre Dağılımları

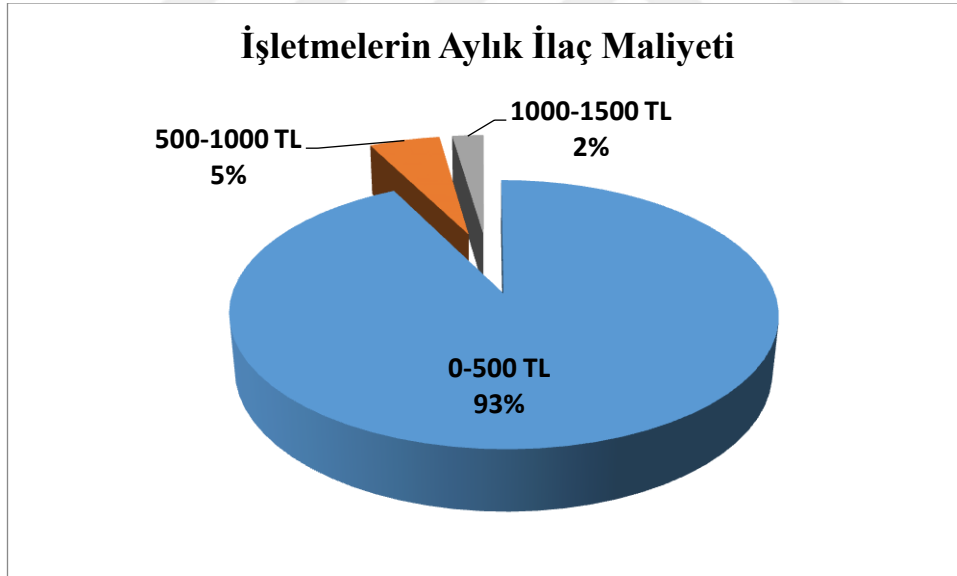
İşletmelerin aylık yem maliyetleri Ki-Kare homojenlik testi ile analiz edilerek elde edilen verilerle işletmeler arasındaki farklılığın önemli olup olmadığı Çizelge 4.1.21'deki çizelgede belirtilmiştir. Bu sonuçlara göre Ki-kare değeri 146,621** çıkmış ve işletmelerin küçükbaş hayvan varlığı arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çizelge 4.1.21 İşletmelerin Aylık Yem Maliyetine Göre Ki-Kare Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
YEM MALİYETİ	GÖZLENEN	BEKLENEN
0-1000 tl	42	29,0
1000-2000 tl	81	29,0
2000-3000 tl	28	29,0
3000-4000 tl	10	29,0
4000-5000 tl	8	29,0
5000 tl ve üstü	5	29,0
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	146,621**	

Türkiye’de hayvancılığın geliştirilmesi için düzeltilmesi gereken en önemli sorunların başında hayvan yetiştirmede bolca ihtiyaç olan kaliteli kaba yemin ucuz ve düzenli şekilde karşılanmasıdır. Kuru ot, silo yemleri ve yeşil yemler gibi kaba yemlerin maliyelerinin düşük olması işletmelerin karlılığını arttırmaktadır. Kaba yemlerin ucuz ve kaliteli olması insan beslenmesinde de kullanılan ve pahalı olan kesif yemlerin hayvan beslemedeki rolünü de azaltacaktır (Alçıçek, 1995; Bilgen ve ark., 1996).

Hayvancılıkta en önemli çıktı kalemi olan yem maliyeti küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde hayvanların meraya çıkartılması, anızla beslenmesinin sağlanması gibi yöntemler ile düşürülebilir. İşletmelerin arazi varlığı, hayvan sayısı, mera varlığı, bitkisel üretim yapılıp yapılmadığı gibi durumlarla yem maliyeti doğrudan ilişkilidir. Küçükbaş hayvan üretimi yapan tarımsal işletmelerin karlılığını arttırması için hayvanların hem kaliteli beslenmesini sağlayacak hem de yem maliyetini en aza indirecek politikalar geliştirilmelidir.

Şekil 4.28 İşletmelerin Aylık İlaç Maliyelerine Göre Dağılımları

Araştırma yapılan işletmelerin aylık ilaç maliyeleri (Şekil 4.28) de verilmiştir. Bu verilere göre işletmelerin neredeyse tamamı aylık ilaç maliyetininin 0-500 TL arasında değiştiğini belirtmişlerdir. Bu 161 işletmeyi %5 ile 500-1000 TL arasında maliyeti olduğunu belirten işletmeler takip etmiştir. 1000-5000TL arasında aylık ilaç maliyeti olduğunu söyleyen 4 işletme ise araştırma konusu olan küçükbaş üretim

yapan tarım işletmelerinin %2sini oluşturmuşlardır. İlaç maliyetlerine göre araştırma yapılan işletmeler arasında farklılığın olup olmadığı ki-kare bağımsızlık testi ile incelenmiş ve çizelge 4.1.22 elde edilmiştir.

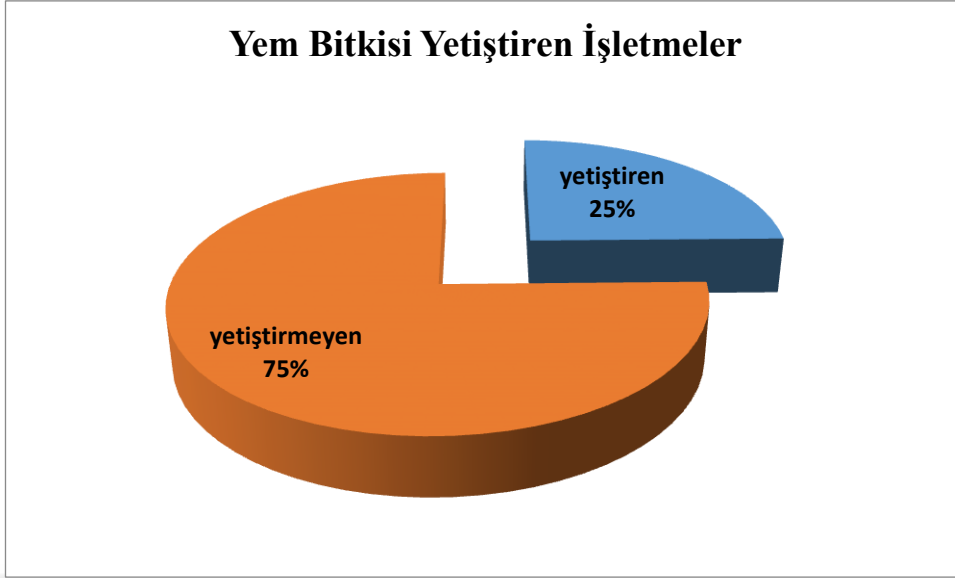
Çizelge 4.1.22 İşletmelerin Aylık İlaç Maliyetine Göre Ki-Kare Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
İLAÇ MALİYETİ	GÖZLENEN	BEKLENEN
0-500 tl	161	58,0
500-1000 tl	9	58,0
1000-1500 tl	4	58,0
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	274,586**	

Çizelge4.1.22’de görüldüğü üzere analiz sonucunda ki kare değeri 274,586** çıkmıştır. Bu sonuç işletmelerin aylık ilaç maliyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Bu farklılığın sebebi 0-500 TL arasında maliyetlerinin olduğunu söyleyen işletmelerin fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

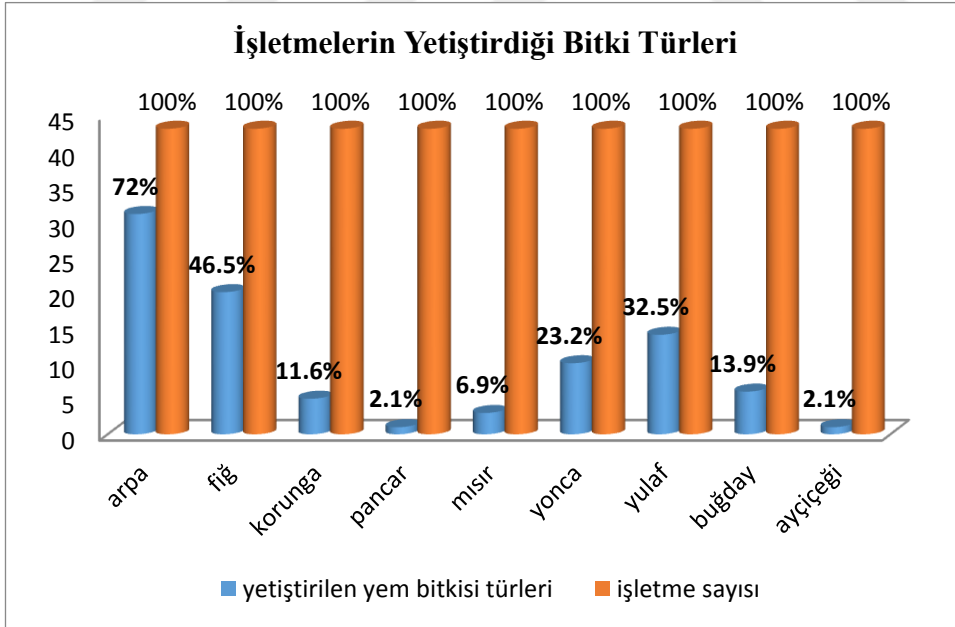
4.1.21. Yem Bitkisi Yetiştiren İşletmeler ve Yetiştirdikleri Bitki Türleri

Yapılan çalışmada işletmelerde yem bitkisi üretiminin yapılıp yapılmadığı, eğer yapılıyorsa hangi yem bitkilerinin yetiştirildiği araştırılmıştır. (Şekil 4.29)’da kendi yem bitkisini yetiştiren işletmelerin %25 ve yetiştirmeyenlerin ise %75 olduğu görülmüştür.

Şekil 4.29 Kendi Yem Bitkisini Yetiştiren İşletmelerin Dağılımları

Kendi yem bitkisini yetiştiren 43 işletmenin yetiştirdikleri bitki turleri sorulmuştur. (Şekil 4.30)'da ki sonuçlara ulaşılmıştır. Veriler incelendiğinde kendi bitkisel üretimini yapan 43 işletmeden 31 tanesi arpa yetiştirdiğini ve yine 43 işletmeden 20 tanesi fiğ yetiştirdiklerini belirtmişlerdir.

Şekil 4.30 İşletmelerin Yetiştirdiği Bitki Turleri Dağılımı

İşletme sahiplerine kendi yem bitkilerini yetiştirip yetiştirmedikleri sorulmuştur. Verilen cevaplara göre ki kare bağımsızlık testi uygulanarak kendi yem bitkisini yetiştiren işletmeler ile yetiştirmeyen işletmeler arasında anlamlı bir

farklılığın olup olmadığı araştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda çizelge 4.1.23 elde edilmiştir.

Çizelge 4.1.23 Kendi Yem Bitkisini Yetiştiren İşletmelere Göre Ki-Kare Sonuçları

Ki-Kare(χ^2) Analiz Sonuçları		
İŞLETMELER	GÖZLENEN	BEKLENEN
Kendi Yem Bitkisini Yetiştiren	43	87,0
Kendi Yem Bitkisini Yetiştirmeyen	131	87,0
TOPLAM	174	174,0
χ^2 DEĞERİ	44,506**	

Bu analiz sonuçlarına göre ki kare değeri 44,506** çıkmıştır. Bu değer istatistiksel olarak kendi yem bitkisini üreten işletmeler ile üretmeyen işletmeler arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermektedir. Bu farklılığın kendi yem bitkisini üretmeyen işletmelerin çok sayıda olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Uygun arazi varlığına sahip olan işletmelerin kendi yem bitkilerini üretmeleri yem maliyetlerini düşürecek kaliteli yem sağlanmış elde edilecek ve maddi olarak ek kaynaklar oluşturacaktır. Bu sebeple işletmelerin kendi yem bitkilerini yetiştirmeleri teşvik edilmelidir.

5. SONUÇ

Yapılan anket çalışması sonucunda küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan işletmelerin genel özellikleri bakımından elde edilen veriler değerlendirildiğinde işletmecilerin eğitim durumları bakımından büyük bir bölümünün (%61) ile ilkokul mezunu oldukları, çok düşük düzeyde de (% 2) okuryazar bulunmadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Koyuncu ve ark. (2006)'de Çanakkale İlinde yapmış oldukları çalışmada yetiştiricilerin % 65'i ilkokul, % 10'u ortaokul, % 25'nin ise lise mezunu olduğunu ifade etmişlerdir. Çanakkale ili ve Kırşehir ilinde yapılan araştırmanın benzerlik göstermesi dikkat çekicidir. Araştırmaya konu olan işletmelerin yaklaşık %56 sının Arazi büyüklüğü 20 da ile 260 da arasında değişmektedir. Elde edilen bu sonuçlar; Soysal ve ark. (2005)'nin ve Kaymakçı ve ark. (1995)'nin yaptıkları çalışmalar ile uyum göstermektedir.

Kırşehir ilinde bulunan koyun ve keçi yetiştiricilerinin eğitim seviyelerinin yükseltilmesi, modern hayvancılık ile ilgili kurslara katılımlarının sağlanması ve kayıtlı hayvancılığın yaygınlaştırılmasında yarar bulunmaktadır.

Bu sayede hem işletmelerde işgücü kullanımı daha verimli olacak hem de kârlılık artacaktır. Bölgede küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin sürdürülebilir kılınması noktasında en kısa sürede projeksiyon çalışmaları yapılarak koyun ve keçi yetiştiriciliğinin geleceği planlanmalı ve yapılacak çalışmalarda bu plan rehber olarak kabul edilmelidir. Ürün pazarlama ve mera sorunlarının çözülmesi Kırşehir küçükbaş hayvancılığı için en önemli teşvik uygulaması olacaktır

- İşletmecilerin yaptıkları işle ilgili olarak bilgilerini atalarından ve ebeveynlerinden aldıklarından dolayı yeterli bir seviyede faaliyette bulunamamışlardır. İşletmecilikle ilgili olarak özellikle Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlükleri vasıtasıyla yetiştiricilik, sağlık, besleme gibi konularda eğitim, seminer ve kurs verilmesi, eğitimin yaygınlaştırılması ve geleneksel yöntemlerin bırakılması gerekmektedir.

- Yem hammaddesi üretimi yapılan tarım arazilerinin küçük olması, üretimin yetersiz olması yeterli yem hammaddesi sağlamayı etkilemektedir. Tarım arazilerinin uygun üretim için yeniden planlanması gereklidir.

-Son yıllarda koyun keçi yetiştiricilerinin otlatma alanı yetersizliğinden dolayı bu üretim kolunu terk etmemeleri için gerekli mera ve yem politikaları uygulamaya geçirilmelidir.

- Kırşehir İlinde hayvancılık koşullarının yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Genel olarak evlerin bodrum katlarında, evlere bitişik barınaklarda yetiştiricilik yapılmaktadır. Bu barınakların daha modern ve iyi duruma getirilmesi yetiştiriciliği daha cazip hale getirecektir.

- İşletmelerin çoğunda kalitesiz kaba yem kaynağı olan saman kullanılmaktadır.

- İşletmelerde hayvanların hastalık oranlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Karlı bir hayvancılık için hastalıkları azaltıcı tedbirlerin alınması, özellikle işletmelerin yetiştiricilik ve sağlık yönetimi açısından bilgilendirilmesi ve uygulamaya dönük eğitimlerin verilmesi gerekmektedir.

- Küçükbaş hayvancılık için yeterli mera alanlarının ayrılması, bu hayvancılık sektörünün sürekliliği için gereklidir.

- İlde faaliyet gösteren yetiştirici birliğinin etkin ve işlevsel çalışmasının sonucunda yetiştiricilerin memnuniyetini kazanmıştır. Fakat daha etkin çalışması hayvancılık açısından çok daha iyi olacaktır.

- Genel olarak ilde hayvan sağlığı açısından temel bir sorun gözlemlenmemiştir. Belirlenen hastalıklar ya önlemi alınmış yada uzman kişiler tarafından(veteriner, zootechnist gibi) müdahale edilmiştir.

Genel bir sonuç olarak; yetiştiricilerle yapılan karşılıklı görüşme ve yapılan gözlemlerin bir sonucunda sektörün teknik ve ekonomik olarak desteklere ihtiyacı olduğu anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Açıl, A.F., Demirci, R., 1984. Türkiye koyunculuk ekonomisi ve Orta Anadolu koyun İşletmeleri, Ankara.
- Aksoyak, Ş., 2004. Konya İli Sarayönü İlçesi tarım işletmelerinin ekonomik analizi ve planlaması. (yüksek lisans tezi), A.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aktaş, A.,2009.Konya ili Karapınar ilçesi koyunculuk işletmelerinin ekonomik analizi. (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Aktürk, D., Savran, F., Hakyemez, H., Daş, G., Savaş T., 2005. Gökçeada'da ekstansif koşullarda hayvancılık yapan işletmelerin sosyo-ekonomik açıdan incelenmesi. A.Ü. Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi, 2005, 11(3), Ankara, 229-235.
- Alçıçek, A. 1995. Silo yemi; önemi ve kalitesini etkileyen faktörler. E.Ü.Z.F.
- Ateş G, Yelboğa MNM, Sayın C 2014. Antalya ilinde Kıl Keçisi Yetiştiriciliğinin mevcut durumu, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 3-5 Eylül 2014, Samsun
- AYDIN, M. K., ve KESKİN, M. Muğla ilinde küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin yapısal özellikleri. *Mediterranean Agricultural Sciences*, 31(3), 317-323.
- Aydın, S., Dellal, G., 2001. Artvin ili Koyun yetiştiriciliğinin yapısal özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü 1-4, Ankara.
- Bayramoğlu, Z., 2004. Konya ilinde süt sığırcılığı projesi (100x2) kapsamında yer alan işletmelerin ekonomik analizi (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Bilgen, H.; Alçıçek, A.; Sungur, N.; Eichhorn, H.; Walz, O. P. 1996. Ege bölgesi koşullarında bazı silajlık kaba yem bitkilerinin hasat teknikleri ve yem değeri üzerine araştırmalar. Hayvancılık'96 Ulusal Kongresi, Cilt 1, 781-789.
- Bilginturan, S., Ayhan V. 2009 ,“Burdur İli Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiriciler Birliği Üyesi Koyunculuk İşletmelerinin Yapısal Özellikleri ve Sorunları Üzerine Bir Araştırma” *Hayvansal Üretim Dergisi* 50(1): 1-8, 2009 Burdur.

- Bostancı M, 2006. Kırıkkale ilinde koyun yetiştiriciliğinin yapısal ve yetiştiricilik özellikleri. Yüksek Lisans Tezi (yayınlanmamış), Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
- Connoly, L., 2000. Economic Performance in Irish Sheep Production. End of Project Reports: Sheep Series No:9, Project 4015, Research Centre, Athenry, Co. Galway, 14 pages.
- Dağıstan, E., 2002. Orta-Güney Anadolu bölgesinde koyunculuk faaliyetlerinin ekonomik analizi. (Doktora tezi), Ç.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Dayan, Y.A., 2006. Norduz Koyunu yetiştiriciliği yapılan kimi işletmelerin yapısal özellikleri (Yüksek Lisans Tezi), A.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Değerlendirmeler” *Vet Hekim Der Dergisi* 81(2): 15-20, 2010 Konya.
- Dellal, I., 2000. Antalya İlinde Kıl Keçisi Yetiştiriciliğine Yer Veren Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi ve Planlanması, Proje Raporu 2000-5, Yayın No: 43, Haziran, Ankara.
- Dellal, İ., Keskin, G., Dellal, G., 2002, GAP Bölgesinde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Ekonomik Analizi ve Hayvansal Ürünlerin Pazara Arzı, Proje Raporu 2002-2. Yayın No: 83, Temmuz, Ankara.20-30
- Demirci, R., 1978. Kırşehir merkez ilçesi hububat işletmelerinde optimal işletme organizasyonları ve yeter gelirli işletme büyüklüklerinin saptanması üzerine bir araştırma. (Doçentlik tezi). Ankara.
- Deniz, A., 2009. Hakkari İli Merkez İlçede Koyuculuk Yapan İşletmelerin Ekonomik Analizi (Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniv. Fen Bilimleri Enstitüsü, Van.
- DPT, 1996. Hayvancılık ÖİK. VII Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara.
- Gezer, O.N., 2010. Sivas İli Koyunculuk İşletmelerinin Yapısal Özellikleri (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Günaydın G. 2009 , “Koyun Yetiştiriciliğinin Ekonomi Politikası” *U. Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2009, Cilt 23, Sayı 2, 15-32
- Günlü A. Alaşan H. 2010 “Türkiye’de Keçi Yetiştiriciliği ve Geleceği Üzerine Bazı hayvancılığının genel durumu.” *Veteriner Hekim Dergisi* 79.3 (2008): 51-56.
- Karakaya, E., & Kızıloğlu, S. 2014. Küçükbaş hayvancılık işletmelerinin örgütlenme yapısı Bingöl ili örneği.

- Karagöl E, Keskin M (2018) Problems of nomadic goat breeders and their effects on forest. *Mugla Journal of Science and Technology* 4(1): 11-15.
- Kaya, B., 1997. Şanlıurfa İli Merkez İlçe Tarım İşletmelerinde Koyunculüğün Ekonomik Analizi (Yüksek Lisans Tezi). Harran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Kaymakçı, M., Eliçin, A., Tuncel, E., Pekel, E., Karaca, O., Işın, F., ... & Selçuk, E. 2000. Türkiye’de küçükbaş hayvan yetiştiriciliği. *Türkiye Ziraat Mühendisliği V. Teknik Kongresi*, 2.
- Keskin M, Gül S, Biçer O, Güzdüz, Z (2017) Kıl keçisi yetiştiriciliğinin organik üretim bakımından uygunluğu. *Türk Tarım Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi* 5(13): 1700-1704.
- Koyun, N., 2001. Hayat Bölgesinde Koyun Yetiştiriciliğinin Mevcut Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri (Yüksek Lisans Tezi) Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- Koyuncu E. Ve Arkadaşları 2006 , “Çanakkale Koyun ve Keçi Yetiştiricileri Birliği Tarımsal Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını No. 22, İzmirÜyesi Keçicilik İşletmelerinde Teknik Sorunların Belirlenmesi Üzerine bir Araştırma”*Hayvansal Üretim* 47(1): 21-27, 2006 Çanakkale.
- Kumm, K.I., 2009. Profitable Swedish Lamb Production by Economies of Scale, *Small Ruminant Research* 81, 63–69.
- Geeta, M., Sunanda, K. and Bhavani, K., 1999. Karnataka Sheep Farmers, *Indian Journal of Small Ruminants*, 5, 82-84.
- Güneş T., Arıkan R., 1985. Tarım Ekonomisi İstatistiği A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları, Yayın No:924, Ankara.
- Flanders A, McKissick J., 2006. Economic Impact of Goat and Sheep Production in Georgia. The University of Georgia. Center for Agribusiness and Economic Development College of Agricultural and Environmental Sciences. Center Report:CR-06-15. November, 2006. 5 pages
- Nizam, Z. Y. M. S. 2006. Aydın İlinde Pazara Yönelik Süt Sığırcılığı İşletmelerinin Verimliliklerinin Belirlenmesi.

- Özalp, M., ve Sayın, C. 2018. Antalya’da Küçükbaş Hayvancılıkta Sürdürülebilirliğe Etki Eden Ekonomik Faktörlerin Değerlendirilmesi. *Tarım ve Doga Dergisi*, 21, 1.
- Özgen, H. 1986. *Hayvan besleme*. Selçuk Üniversitesi.
- Paksoy, M., 2007. Kahramanmaraş ilinde süt üretimine yönelik keçi yetiştiriciliğine yer veren tarım işletmelerinin ekonomik analizi (Doktora tezi), Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Peşmen, G. ve Yardımcı M. 2008, "Avrupa Birliği’ne adaylık sürecinde Türkiye
- Saçlı, Y., 2007. AB’ye Uyum Sürecinde Hayvancılık Sektörünün Dönüşüm İhtiyacı, DPT Uzmanlık Tezleri, Yayın No: DPT: 2707, Ankara.
- Soysal, M.İ., Kök, S., Gürcan, K.E., Özdüven, L.M. 2005. Edirne ili keçiciliği üzerine bir araştırma. Süt Keçiciliği Ulusal Kongresi. 26-27 Mayıs, 228-230, İzmir.
- Şahin, A., Yıldırım İ., 2002. Koyunculuk İşletmelerinde Hayvansal Üretimin Değerlendirme Biçimleri Üzerine Bir Araştırma: Van İli Örneği, V.Tarım Ekonomisi Kongresi, Erzurum.
- Şahinli, M.A., 2011. Konya İlinde Koyunculuk Faaliyetine Yer Veren Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi Ve Koyunculuk Faaliyetinde Etkili Olan Unsurların Saptanması (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Yazıcı, ME., 2016. Kırşehir İlinde Süt ve Süt Ürünleri Tüketiminde Tüketici Algılarının Belirlenmesi (Yüksek Lisans Tezi), Ahi Evran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kırşehir.
- Yetişir, R., Dağ, B., 2009. Konya İlinde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği; Sorunları ve Çözüm Önerileri, Ziraat Fakültesi Yayınları, Konya.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Galip ŞİMŞEK
Doğum Yeri	Kırıkkale
Doğum Tarihi	02.04.1990
Uyruğu	☒ T.C. ☐ Diğer:
Telefon	05541160832
E-Posta Adresi	galipsimsek@hotmail.com
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Fırat Üniversitesi
Fakülte	Fen Fakültesi
Bölümü	İstatistik
Mezuniyet Yılı	2014
Yüksek Lisans	
Üniversite	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Enstitü Adı	Fen Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	Zootekni Anabilim Dalı
Programı	Biyometri ve Genetik
Mezuniyet Tarihi	2019
Akademik Bildiri ve Yayınlar	
<p>ŞİMŞEK G, KIYMAZ S, KARADAVUT U, K. SOĞANCI, K. Farklı Sulama Rejimleri Altında Yetiştirilen Fasulyenin (<i>Phaseolus vulgaris</i> L.) Yaprak Alanı Gelişiminin Bazı Matematiksel Büyüme Modelleri İle Karşılaştırılması. Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat fakültesi Dergisi</p> <p>ŞİMŞEK G, KARADAVUT U, COŞKUN F, (2017) Comparison of amounts of milk obtained from goats by single or twin births. 3th International Researchers, Statisticians Young Statisticians Congress 24-26 May 2017.</p> <p>ŞİMŞEK G, CANLI M, KARADAVUT U, YAZICI ME, SOĞANCI K (2017) Sulama yapılan alanlarda bazı su parametreleri açısından ayırma (discriminant) analizi kullanılarak incelenmesi. Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi. 4(3):339-346.</p>	

KARADAVUT U, TASKIN A, **ŞİMŞEK G**, YAZICI ME (2016). Comparison of Dffits and Cook s Distance For Outlier in Live Weight Data of Turkey Breeds BUT Big 6. Internatioanl Conferance opn analysis and its applications

KARADAVUT U, ÇOŞKUN F, **ŞİMŞEK G**, BULUT GZ (2017) Comparison of some mathematical models fort he amounts of protein content from goats by single or twin births. International Conferance on Mathematic and ENgineering. 10-12 May, 2017-Istanbul.

KARADAVUT U, TAŞKIN A, **ŞİMŞEK G**, YAZICI ME, SOĞANCI K. (2017) Comparison of live-weigt data of turkey according to outliers. 3th International Researchers, Statsiticans Young Statsiticians Congress 24-26 May 2017.

ŞAHİN A, KARADAVUT U, **ŞİMŞEK G**, ÖZÇELİK ŞN, SOĞANCI K. (2017) Estimation of yield at different harvesting times in fenugreec pants (Trşgonella foenum graceum L.). 1. International Cpngress on Medical and Aromatic Plants “Natural and Healty Life” 23-24.06.2017

KARADAVUT U, SOĞANCI K. **ŞİMŞEK G**, SÖZEN Ö, YAZICI, ME (2017) Projection study on the future of thyme framing in Turkey. 1. International Cpngress on Medical and Aromatic Plants “Natural and Healty Life” 23-24.06.2017

Ufuk KARADAVUT, Halil Özcan ÖZDEMİR, **Galip ŞİMŞEK**, Kander KOÇ (2018) The Evaluation Of Organizational Parameters Of Animal Husbandries In Terms Of Successful Management İCOMUS-2018

KARADAVUT, U., **ŞİMŞEK, G.**, & YAZICI, ME.(2018) Analysis of Producers Preference in Morkaraman Sheeps with Logit and Probit Models.

Ufuk KARADAVUT, Halil Özcan ÖZDEMİR, **Galip ŞİMŞEK**, Satuk Buğrahan YİNANÇ (2018) Tarımsal Üretim Yapan Çalışanların Tükenmişlik Durumları

Ufuk KARADAVUT, Halil Özcan ÖZDEMİR, **Galip ŞİMŞEK**, Kander KOÇ
(2018) Tarımsal Alanda Çalışan Bireylerin Memnuniyetlerinin İstatistiksel
Açıdan Değerlendirilmesi

Kıymaz, S., Karadavut, U., **Simsek G.**, & Soğancı, K. (2017). Evaluation of the
relationship between rural migration and agricultural production in
Turkey. *Konińskie Studia Społeczno-Ekonomiczne (Konin Socio-Economic
Studies)*, 219.

Ufuk KARADAVUT, Halil Özcan ÖZDEMİR, **Galip ŞİMŞEK**, Kander KOÇ
(2018) Hayvancılık İşletmelerinin Başarılı Yönetim Açısından Organizasyon
Parametrelerinin Değerlendirilmesi İCOMUS-2018

YAZICI ME, KARADAVUT U, PALTA Ç, **SİMSEK G**, SOGANCI K (2016).
Phenotypic and Genotypic Characterization for Grain Yield in Maize (*Zea
Mays L.*)WITAM-2016

YAZICI ME, KARADAVUT U, SOGANCI K, **SİMSEK G** (2016). Parameter
Estimation of Weibull Growth Model in Maize. WITAM-2016